

**UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU**

Patologické hráčství jako rozmáhající se problém v naší
společnosti

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:
Doc. PhDr. Běla Hátlová, Ph.D.

Zpracoval:
Miroslav Žilka

Duben 2009

Abstrakt:

Název práce: Patologické hráčství jako rozmáhající se problém v naší společnosti.

Cíl práce: Cílem práce je podat aktuální přehled o patologickém hráčství v České republice na výherních automatech. Dále objasnit do jaké míry se patologické hráčství týká i žen a provést komparaci hazardního hraní a vývoje techniky výherních automatů ve vybraném kasínu v centru hlavního města Prahy s rokem 2006.

Metoda: Rešerše dostupné literatury a mediálních zdrojů, zúčastněné pozorování skupin patologických hráčů v Psychiatrické léčebně v Bohnicích, vybraného kasína v centru hlavního města Prahy a rozhovor se zaměstnancem z obsluhy kasína.

Výsledky: Celkový počet hráčů po dobu pozorování v roce 2009 byl téměř stejný jako v roce 2006. Došlo však k nárůstu počtu hrajících žen v kasínu o 5%, oproti roku 2006.

Klíčová slova: patologické hráčství, patologický hráč, gamblerství, výherní automaty, kasíno, závislost.

Abstrakt:

Title: Pathological gambling as a growing problem in our society.

Objektiv of the work: The aim of the work is to give an overview of the current pathological gambling in the Czech Republic on winning machines. Further to clarify the extent to which pathological gambling concerns of women and to make comparison of gambling and development techniques the winning machines in the selected casino in the center of the capital Prague to 2006.

Method: Research of available literature and media sources, the observation of pathological groups of players in the Psychiatric Hospital in Bohnice, selected casino in the center of Prague and interviews with staff from the casino.

Results: The total number of players over a period of observation in 2009 was almost the same as in 2006. There was however an increase in the number of women playing in the casino by 5% compared to 2006.

Keywords: pathological playing, pathological player, gambling, winning machines, casino, addiction

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury.

Žilka Miroslav

Děkuji touto cestou vedoucímu diplomové práce Doc. PhDr. Běle Hátlové Ph.D. za odborné vedení, praktické rady a nezištnou pomoc při zpracování této práce.

Svoluji k zapůjčení této diplomové práce ke studijním účelům. Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovatelů, kteří musí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení: Číslo občanského průkazu: Datum: vypůjčení: Poznámka:

OBSAH

1 Úvod	9
2 Teoretická část	11
2.1 Patologické hráčství	11
2.1.1 Diagnóza patologického hráčství.....	11
2.1.2 Charakteristika patologické hry	12
2.1.3 Typologie patologického hráče.....	13
2.1.4 Definice základních pojmů	13
2.2 Rozvoj hazardního hraní v Česku	15
2.2.1 Rozvoj hazardního hraní v Česku po roce 1989.....	15
2.2.2 Rozložení hazardu a hracích automatů v Česku	15
2.3 Hrací automaty	18
2.3.1 Druhy hracích automatů	18
2.3.2 Možnosti výhry na výherních automatech.....	18
2.4 Ohrožené skupiny lidí patologickým hráčstvím	20
2.4.1 Mladí lidé.....	20
2.4.2 Muži	20
2.4.3 Ženy	20
2.4.4 Hyperaktivní děti s poruchami pozornosti.....	21
2.4.5 Profesionální hráči	21
2.4.6 Lidé vykonávající nebezpečná povolání.....	22
2.4.7 Někteří další lidé.....	22
2.5 Charakteristika nutkavých hráčů	23
2.6 Vznik a průběh závislosti	24
2.6.1 Chemie mozku	24
2.6.2 Stádia vzniku závislosti	24
2.6.3 Hráčské bludy v průběhu závislosti	25
2.7 Síla závislosti	28
2.7.1 Definice závislosti	28
2.7.2 Znaky závislosti	28
2.7.3 Síla závislosti vyvolána hazardní hrou	29
2.7.4 Výpověď patologického hráče.....	29

2.8 Rizika plynoucí z patologického hráčství	31
2.8.1 Obecná rizika či škody způsobená hazardní hrou.....	31
2.8.2 Dopad na zdraví hráče	31
2.8.3 Dopad na hráčovu rodinu a příbuzné	32
2.8.4 Dopad na celou společnost	33
3 Cíl, úkoly a hypotézy práce	35
4 Organizace a metodika práce	36
4.1 Charakteristika sledovaného souboru	36
4.2 Použité metody	36
4.2.1 Metoda zúčastněného pozorování.....	36
4.2.2 Rozhovor s obsluhou kasína	36
4.3 Sběr dat	37
5 Výsledky výzkumu	38
5.1 Popis pozorování v kasínu	38
5.2 Rozhovor s obsluhou kasína	39
5.3 Popis pozorování skupin patologických hráčů	40
5.4 Komparace zjištěného stavu v časovém odstupu tří let	43
5.4.1 Komparace popisu pozorování v kasínu.....	43
5.4.2 Komparace rozhovoru s obsluhou kasína	45
5.4.3 Komparace pozorování skupin patologických hráčů.....	46
6 Diskuze	48
7 Závěr	51
8 Seznam literatury	53
9 Přílohy	56

1 Úvod

Práci jsem nazval „Patologické hráčství jako rozmáhající se problém v naší společnosti“ proto, že tento problém ze společnosti vzešel, zpětně se do ní promítá a především ji svými negativními důsledky zasahuje. V názvu jsem použil spojení „rozmáhající se problém“ z důvodu stále rostoucího počtu kasín a heren na našem území. Patologické hráčství vyvolává u odborníků značné znepokojení svými dalekosáhlými důsledky, které bývají téměř vždy obtížně řešitelné a ve svém konečném stádiu devastují osobnost hráče nejen psychicky, ale i fyzicky, morálně i společensky a mnohdy zpřetrhávají a ničí mezilidské vztahy. Rád bych uvedl, že patologické hráčství lze zařadit do tzv. „civilizačních chorob“, způsobujících problémy nejen hráčům samotným, ale i jejich rodinám a blízkému okolí. Na jejich odstranění se zpravidla nemůže podílet pouze jeden odborník. Ve většině případů je zapotřebí spolupůsobení celých týmů z řad psychiatrů, psychologů, pedagogů a dalších.

Cílem této práce je podat aktuální přehled o hazardním hraní, zejména na výherních automatech v naší republice. Pokusím se uvést ucelený přehled této problematiky od samého počátku, tedy od popisu výherního automatu přes ohrožené skupiny lidí až po rizika plynoucí z patologického hráčství. Budu vycházet z informací, které jsme čerpal na základě prostudování odborné literatury a především z údajů nasbíraných při opakovaných návštěvách jednoho vybraného kasína v centru hlavního města Prahy. Využiji také poznatků získaných při návštěvách skupin patologických hráčů v Psychiatrické léčebně Bohnice, které vede náš přední odborník na tuto problematiku prim. Karel Nešpor.

Velice rád bych napomohl, třeba i prostřednictvím této práce, alespoň částečnému obratu rozmáhajícího se gamblerství na našem území. Celá společnost, a především naši zákonodárci, by si měli uvědomit, že důsledky a škody způsobené patologickými hráči zcela převyšují zisky pramenící z této ne vždy legální činnosti.

Tato práce navazuje na moji předchozí bakalářskou práci z roku 2006 zabývající se stejným problémem ve stejném kasinu, a tudíž mi umožňuje provést komparaci roku 2006 s rokem 2009 v dané problematice. Dále bych také rád zmínil, že literatury popisující patologické hráčství je velmi málo. Většina publikací má jednoho autora, a to již zmiňovaného prim. Karla Nešpora, který mnoho literatury také přeložil, přičemž čerpal hlavně z německých a amerických zdrojů, kde je patologické hráčství popisováno a považováno už řadu let za velkou hrozbu tamní společnosti. Tyto země

k tomuto problému přistupují s řadou opatření, která jsou na našem území ještě v nedohlednu.

2 Teoretická část

2.1 Patologické hráčství

2.1.1 Diagnóza patologického hráčství

Patologické hráčství uznala Americká psychiatrická asociace jako nemoc v roce 1980. U nás se diagnóza patologického hráčství oficiálně používá od 1.1.1994.

„Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující“ (Marhounová, Nešpor, 1995, s. 95).

K diagnostickým vodítkům také patří trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepříznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života (Nešpor, 1994).

Americká psychiatrická asociace uvádí tato následující diagnostická kritéria:

- A. Trvající a opakující se nepřizpůsobivé chování ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět a více z následujících znaků:
1. Zaměstnává se hazardní hrou, plánuje další hazardní hru, uvažuje o tom, jak si opatřovat finanční prostředky na další hazardní hru.
 2. Opakovaně a neúspěšně se pokouší hazardní hru ovládat, mírnit nebo s ní přestat.
 3. Aby docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
 4. Když se pokouší snížit hazardní hru nebo s ní přestává, cítí neklid a podrážděnost odrážející se v jeho chování.
 5. Po ztrátě peněz díky hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál zpět.
 6. Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu, jako jsou pocity bezmocnosti, viny, deprese, úzkosti.

7. Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.
 8. Dopustil se ilegálních činů, podvodů, krádeží nebo zpronevěry kvůli hazardní hře.
 9. Ohrozil nebo ztratil díky hazardní hře rodinné a přátelské vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.
 10. Spoléhá na druhé, při půjčování finančních prostředků, aby tak mírnil zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.
- B. Hazardní hraní nelze vysvětlit manickou epizodou (APA, 1987).

Patologické hráčství by se však mělo rozlišovat od:

- a) hráčství a sázkařství (časté hraní pro vzrušení nebo jako pokus vyhrát peníze: lidé této kategorie budou svůj zvyk pravděpodobně držet na uzdě, když budou muset čelit těžkým ztrátám nebo jiným nepříznivým důsledkům),
- b) nadměrného hráčství u manických pacientů,
- c) hráčství u sociopatických osobností (u těchto lidí se vyskytuje širší trvalá porucha sociálního chování, která se projevuje agresivními činy nebo jinak výraznými projevy nedostatku zájmu o blaho a city jiných lidí) (Nešpor, 1999).

Patologické hráčství by se mělo přesněji užívat jako patologické hazardní hráčství. To v praxi znamená, že patologické hráčství nelze diagnostikovat u dospívajícího, který se náruživě věnuje ne hazardním počítačovým hrám, i když i ty mohou působit určité problémy (Psychoterapie patologického hráčství, on-line).

2.1.2 Charakteristika patologické hry

U patologické hry jde o hru přehnanou, kompulsivní, o závislost na hře, propadnutí hře a podobně, a to v jejích nejrůznějších podobách. Při tomto typu hry není osoba schopna svou touhu po hře a nutkání hrát kontrolovat, což vyvolá napětí, přináší problémy a někdy i velmi vážné důsledky v oblasti osobní, rodinné, profesní a sociální. Američtí psychiatři přirovnávají patologické hráčství k závislosti na kokainu. V obou případech dochází k nebezpečnému vybičování somatických funkcí a pak ke stavům vyčerpání (Nešpor, 1994).

Kompulsivní hráč v sobě zahrnuje neschopnost kontroly chování. Hráčské kompulsivní chování je vnímáno jako chování, kdy se hráč oddal hře, přestože původní záměr byl se hrou nezačínat, a kdy není schopen nutkání hrát odolat. Dále se také používá pojem impulsivní chování, což je vysvětlováno jako podlehnutí okamžitému

nápadu si zahrát, a to se značnou energií, při plném vědomí přesto, že původní záměr byl nehrát nebo alespoň nehrát za více než částku X, což nedodržel (Stein, 1989).

2.1.3 Typologie patologického hráče

Chvíla (1996) ve své výzkumné práci uvádí následující typologii patologického hráče, kterou sestavil na základě položek diagnostického manuálu DSM IV. Jsou to:

Typ A

Je charakterizován výraznou snahou zopakovat i hazardní jednání, znovu prožítí hráčské zkušenosti s rostoucí potřebou finančního vkladu do hry a stupňování prožitků a nezastaví se ani před nezákonnými činy, jak získat další finance na hru. Jedná se o sociálně narušeného jedince s osobnostními rysy nezdrženlivosti a sociální maladaptace.

Typ B

Má nejvýrazněji vyjádřenou potřebu útěku od reality ke hře, hledá náhražku své úzkosti, pocitů viny a nedostatečnosti ve vztahu k okolí. Nedokáže se k problému přiznat, lže a snaží se problém zakrýt. Předpokládá pomoc a převzetí zodpovědnosti za své prohry svými blízkými. Tento typ inklinuje k neurotickému řešení problémů, je zvýšena anxiozita a nejistota v sebehodnocení.

Typ C

Má nejvíce vyjádřenou neschopnost kontrolovat hru, projevuje se podrážděností při myšlence či snaze o ukončení hraní, považuje hru za svou potřebu, které se nemůže zbavit a nepřipouští si výrazný sociální dopad, izolaci a ztrátu společenského statutu. Jedná se typ s výraznou toxikomaničnou dispozicí a kompulzivitou v řešení situací.

Tyto rozdíly jsou důležité pro sestavení terapeutického plánu, který nemůže obsahovat jen trénink abstinence a prevenci relapsu v obecné poloze, ale musí zahrnout zvládnutí predisponujících faktorů (Sýkorová, 2004).

2.1.4 Definice základních pojmů

Craving – „anglický výraz pro bažení, neboli silná nutkavá touha hrát“ (Nešpor, 1999, s. 23).

Gambler (slang.) – „hazardní hráč, u nás se častěji používá ve významu patologický hráč“ (Nešpor, Provazníková, 1999, s. 14).

Gambling – „anglický výraz označující hazardní hru“ (Nešpor, Provazníková, 1999, s. 14).

Hra – „byla vždy nahlížena lidstvem jako věc navýsost příjemná a dobrovolná, která nesměřuje k dosažení vnějšího cíle, v dětství však přece jen často jako nácvik některé činnosti, kterou je potřeba zvládnout v dospělosti. Zatímco Friedrich Schiller viděl ve hře ideální formu svobodné lidské činnosti, Herbert Spencer vyslovil myšlenku, že hra je jakousi činností z přemíry nadbytečné energie, kterou potřebuje jedinec vydat a přitom se odreaguje, včetně své přirozené soutěživosti. U dětí, zvláště v nízkém věku, můžeme pozorovat, jak je jejich hra ventilem osobních vnitřních konfliktů a je možné se domnívat, že nějakým způsobem toto unikání z reality do prostoru „jakoby“ může podporovat rozvoj vášně pro hru i v dospělém věku“ (Kalina et al., 2003, s. 267).

Hazardní hra – je jakékoliv sázení pro sebe nebo pro druhé, ať o peníze nebo ne, třeba i o malou nebo bezvýznamnou výhru, všechno to, kde výsledek je nejistý a záleží na náhodě anebo „dovednosti“ (Nešpor, 1999, s. 98).

Závislost na hře – „k příznakům závislosti patří silná touha po hře, horší sebeovládání vůči hře, odvykací potíže, zvyšování dávek, zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů a pokračování ve hře přes jasný důkaz škodlivých následků. Závislí nemusí vykazovat všechny uvedené známky, stačí pouze tři. Závislost se u dětí a dospívajících rozvíjí rychleji než v pozdějších letech“ (Nešpor, Pernicová, Csémy, 1999, s. 108).

Patologie – „vědní obor zabývající se chorobnými pochody a změnami v těle organismů“ (Kraus, Petráčková et al., 1998, s. 574).

2.2 Rozvoj hazardního hraní v Česku

2.2.1 Rozvoj hazardního hraní v Česku po roce 1989

Jednou z nejstarších hazardních her je hra kostky. Někteří autoři uvádějí, že jako první hrál kostky Sofokles při obléhání Tróje (okolo r. 1250 př. Kr.). Kostek bylo původně používáno k vysvětlování snů a budoucnosti, ale významnou roli rovněž sehráli v magii náboženství. Brzy však tento význam ztratily a staly se první masovou hrou, která překročila hranice a pronikla do všech společenských tříd. O její rozšíření se nejvíce zasloužili Římané a Řekové, kteří jí současně propracovali do podoby her komplikovanějších (Shaffer, 1989).

V České republice se hazardní hraní ve velkém začalo rozvíjet od roku 1989. Mohli jsme pozorovat, jak se pohled na hazardní hraní měnil a spolu s tím se měnila i klientela závislých. Počáteční vystupňovaná touha rychle zbohatnout vedla k hazardní hře spíše vyšší střední vrstvy. Jak negativní zkušenost s následky hazardního hraní vstupovala do povědomí lidí, nastal posun závislé klientely směrem k mladším jedincům a nižším vrstvám. Mládež, pro kterou je v současné době hazardní hraní stále ještě symbolem zkrácené cesty k vyšší ekonomické úrovni nebo naopak výrazem životní nudy, ztráty smyslu až apatie, stále častěji zaplňuje ústavní protigamblerké programy. V nich sledujeme dále častý výskyt hazardního hraní v kombinaci s pitím alkoholu, které ničí veškerá předešlá předsevzetí nehrát! Horší kombinací vzhledem k prognóze vyléčení je hazardní hra s braním drog, neboť obě činnosti velmi rychle vyčerpávají finanční možnosti a fyzickou i psychickou schopnost takto komplikovanou životní dráhu ustát a poté vydržet frustrace v léčbě do zdárného vyléčení.

Novou oblastí hazardního hraní, která se objevila po roce 1995, je hraní a sázení po internetu. Lze se obávat ještě dalších zrychlených možností hazardně hrát, což pravděpodobně přitáhne další klientelu (Kalina at al., 2003).

2.2.2 Rozložení hazardu a hracích automatů v Česku

V roce 2005 hráči z celé republiky hodili do 52 tisíc automatů 50 miliard korun, tedy o 4,5% více než v roce 2004. Vyhráli přitom o 12,5 miliardy méně, z toho bylo dle zákona přes 3,2 miliardy korun na daních. V České republice připadlo na jednoho obyvatele v roce 2005 zhruba 2,5krát více výherních automatů než

v sousedním Německu. Záměrně je uváděno Německo díky volnému vstupu plnoletých lidí do heren, stejně jako v České republice.

Jan Šnajdr ze Sdružení zábavního průmyslu je přesvědčen, že počet výherních automatů roste díky zvyšujícímu se příjmu obyvatel, nejvíc viditelné ve velkých městech, kde je ekonomicky silná klientela hráčů. Zde, vedle zavedených heren, vznikají i nová zábavní či herní střediska. Obecně jsou pro města a obce poplatky za výherní automaty příjemným přilepšením do obecní pokladny. Například Liberec v roce 2005 vybral na poplatcích spojených s výherními automaty kolem 35 milionů korun (Hazard kvete, automaty vyhrály 50 miliard, on-line).

Nejvíc hracích automatů na našem území je v Praze, v roce 2006 jich bylo 7100. Jejich počet stále roste a každý rok jich přibude průměrně 300. Pražští radní přitom už před dvěma lety slibovali vyhlášku, která by počty automatů omezila a vytlačila je z centra, zatím se tak však nestalo, na rozdíl např. od Chebu. Pražským městským částem vynesou hrací automaty ročně zhruba 140 milionů korun (V Praze je nejvíc hracích automatů, on-line).

Z mezinárodní studie Espad za rok 2005, která se zabývala hraním u 16letých jedinců vyplývá, že na výherních automatech hraje nejméně jednou za měsíc 15,3 % chlapců a 7,2 % dívek a nejméně jedenkrát týdně hraje 2,4 % chlapců a 0,6 % dívek (Porážíme Němce-v hazardu, on-line).

Podle nejnovějších údajů je v Česku nyní přes sto tři tisíc míst, kde je možné sázet či hrát hazardní hry. Z toho počet herních zařízení povolených státem, jako jsou sázkové kanceláře, videoterminály, elektrické rulety a ostatní je 43 931. Počet výherních automatů povolených obcemi je 60 841. Česko je totiž podle statistik dokonce jednou ze zemí s největším počtem zaregistrovaných heren v Evropě. Zatímco v Česku připadá jeden výherní automat na zhruba 170 obyvatel, ve Francii jeden automat připadá na více než osmnáct tisíc lidí.

V posledním známém roce 2007 Češi podle MF prosázeli rekordních 108,3 miliardy korun. Nejvíce peněz spolky výherní automaty, kde skončilo přes 57 miliard korun. Kasina si z koláče tržeb ukousla 9,6 miliardy, provozovatelé kurzových sázek 12 miliard. Letos by však toto číslo mohlo být ještě větší. MF totiž povolilo internetové sázení a na síť vstoupila hned pětice českých firem v čele se Sazkou. Právě z internetových sázek státu v minulosti unikaly miliardy, protože Češi on-line sice sázeli, ale u zahraničních firem, které v Česku neplatí daně. Ani oficiální povolení však Čechy od zahraničních webů nejspíš neodlákalo. Kancelářím jako bwin či Unibet

naopak po spuštění internetového sázení v Česku zhruba dvojnásobně vzrostl počet registrací českých klientů (Stát přitvrdí vůči hazardu, chystá kontroly heren, on-line).

2.3 Hrací automaty

2.3.1 Druhy hracích automatů

Automaty mohou být buď zábavní, nebo tzv. výherní. U zábavních automatů si hráč kupuje čas a zábavu. O hazardní hru se tedy nejedná. U výherních automatů, kde by byl přesnější název hazardní nebo proherní, si zákazník kupuje možnost výhry. Jde tedy jasně o hazardní hru. Výherní automaty se dělí na „lehké“ a „těžké“, podle výše vkladu a podle toho, jak vysoký obnos může hráč vyhrát. Toto dělení je z mnoha důvodů nejasné, protože to, co je pro jednoho malá prohra, může být pro jiného katastrofa. Navíc konstrukce většiny automatů umožňují měnit program, takže se si hráč během hry může zvyšovat své sázky. Zábavní automaty sice neumožňují hazardní hru, ale mají také svá rizika. Dítě, které u nich bude trávit dlouhé hodiny, nebude mít čas na školu, nezíská dovednosti v mezilidských vztazích a může zaostávat za svými vrstevníky také v jiných směrech (Nešpor, 1994).

Lepší pojem než hrací automat bude asi hazardní automat, protože tyto přístroje nejsou na hraní, podobně jako nejsou na hraní vybuchlé bomby a ani to není výherní automat, většinou se totiž prohrává (Hazard kvete, automaty vyhrály 50 miliard, on-line).

2.3.2 Možnosti výhry na výherních automatech

Obecná informace o tom, že tak zvané výherní přístroje vlastně obsahují pouze 60 – 80 % možnosti výhry toho, co hráči do přístroje vloží, je v zásadě účinná do té doby, než se v jedinci při zkušenosti s hraním rozvine psychický proces vášně, který omezuje kvalitu racionálního uvažování (Kalina et al., 2003).

Některé nepodložené zdroje hovoří také o určité schopnosti výherního automatu rozpoznat hráče začátečníka a nastavit tak výhru (Nešpor, 1999).

Nejhorší pro hazardního hráče je ve skutečnosti samotná výhra. Právě ona výhra podporuje hráčskou vášeň (Kohout, 2000).

„Setkal jsem se s tím, že člověk, který nikdy před tím u automatu nestál, vyhrál hned napoprvé. Asi za dvacet korun vyhrál dvě stě korun, „kováky“ vybral, sedl si ke stolu a pozval své známé na skleničku. Všichni ho obdivovali, neboť dokázal v danou chvíli „jednorukého banditu“, jak se mimochodem hracím automatům říká, porazit. Za čas jsem toho samého člověka potkal u automatu v poněkud jiné náladě. Byl bledý,

smutný a bezmocný. Automaty ovládly celou jeho osobu. Nad hracími automaty se nedá vyhrát!!“ (Kohout, 2000, s. 14).

2.4 Ohrožené skupiny lidí patologickým hráčstvím

2.4.1 Mladí lidé

Policisté v Praze označili právě hazardní hru za častý důvod toho, proč nezletilí pachatelé vykrádají auta. Bohužel, u dětí a dospívajících vznikají závislosti všeho druhu, včetně patologického hráčství, mnohem rychleji (Nešpor, 1999).

Závislost na návykových látkách se vytváří podstatně rychleji (to, k čemu potřebuje dospělý často roky nebo desítky let, stihne dospívající i řádově během měsíců). Existuje zde vyšší riziko těžkých otrav s ohledem na nižší toleranci, menší zkušenost a sklon k riskování, který je v dospívání častý. Z podobných důvodů je zde i vyšší riziko nebezpečného jednání pod vlivem návykové látky. I „pouhé“ experimentování s návykovými látkami je u dětí a dospívajících spojeno s většími problémy v různých oblastech života (rodina, škola, trestná činnost atd). Recidivy závislosti jsou u dětí a dospívajících časté, dlouhodobá prognóza však může být podstatně příznivější, než jak by naznačoval často bouřlivý průběh. Důvodem je přirozený proces zrání, který je tichým spojencem léčebných snah (Nešpor, 2000).

Z chorobopisu patologického hráče ve věku 23 let:

„Po léčbě se chci vrátit ke svým zájmům. Než jsem začal hrát, bavilo mě číst, poslouchat muziku, hrát na kytaru a k tomu bych se chtěl vrátit“ (Nešpor, 1994, s. 80).

2.4.2 Muži

Dosud jsme se u nás setkávali především s muži jako s patologickými hráči. Muži jsou totiž patologickým hráčstvím ohroženi více. Americkým tiskem proběhla zpráva o starci, patologickém hráči, který prohrál svoji rentu. Zcela bez prostředků a zoufalý sebral vnukovi dětskou pistoli z umělé hmoty a šel vyloupit banku. V bance mu dali speciálně upravené peníze, které na ulici vybuchly. Do té doby bezúhonný penzista se tak na stará kolena ocitl ve vězení (Nešpor, 1999).

2.4.3 Ženy

Patologické hráčství existuje i u žen. V padesátých letech byla u nás žena závislá na alkoholu vzácností. Dnes žen s tímto problémem velmi přibýlo. Nejen alkoholu, ale i patologickému hráčství propadá stále zvyšující se počet žen. Na rodinu

a výchovu dětí to působí ještě hůře nežli patologické hráčství mužů. Přibývá také žen závislých na alkoholu i patologickém hráčství současně (Nešpor, 1999).

Ženy bývají zpravidla ve vztahu k návykovým látkám a jiným rizikům, jako je hazardní hra, zpravidla zdrženlivější a opatrnější. Tak lze vysvětlit jejich relativně menší počet v porovnání s muži. Žen s návykovými problémy ale přibývá podstatně rychleji, než je tomu u mužů. Ženy mají menší játra a navíc se jejich játra ve větší míře metabolizují hormony. To vede spolu s nižší hmotností, vyšším obsahem tuku v těle a dalšími faktory k tomu, že návykové látky působí u žen silněji než u mužů. Žena se mnohem častěji dostane do návykových problémů kvůli partnerovi, který pije nebo bere drogy, než muž kvůli takto orientované ženě. Rodiny a děti závislých žen trpí jejich problémem často ještě více, než je tomu u mužů (Nešpor, 2000).

2.4.4 Hyperaktivní děti s poruchami pozornosti

Hyperaktivní děti s poruchami pozornosti jsou více ohroženy patologickým hráčstvím. Je zvláštní, že přestože někdy nevydrží klidně sedět ani jednu vyučovací hodinu, dokáží u automatu trávit bez přerušení mnoho hodin. I když je většinou lákají jen tak zvané „zábavní“ automaty, tyto děti si zvykají na herny, mají před očima negativní vzory hazardních hráčů, mohou se vzdalovat reálnému světu a trpí jejich páteř a pohybový systém.

Řada patologických hráčů byla v dětství zcela bezproblémová a problém se u nich vytvořil až v dospělosti (Nešpor, 1999).

2.4.5 Profesionální hráči

Profesionální hazardní hráč, který se naučil různé triky, podvůdky a dovednosti, je schopen na hazardní hře nějaký čas vydělávat, což je typické zejména pro karbaníky. Riziko, že propadnou patologické hráčské vášni, je však u profesionálů značné. Lidé, kteří si skutečně dokážou hazardní hrou vydělávat a poté propadnou patologickému hráčství, jakoby na všechny zkušenosti, fínty a poučky zapomenou. Začnou hrát nesmyslným způsobem, nad kterým dříve chladně uvažující rozum zůstával stát (Nešpor, 1999).

2.4.6 Lidé vykonávající nebezpečná povolání

Nebezpečná povolání jsou ta, při nichž přichází člověk do styku s hazardní hrou a kde se pohybují málo kontrolovaným způsobem volné finanční prostředky. Riziková jsou také povolání s velkými a nepravidelnými příjmy. Zkušenosti ukazují na větší počet lidí, pracujících jako číšníci. V léčení jsou však i lidé, kteří v životě v rizikové profesi nepracovali (Nešpor, 1999).

2.4.7 Někteří další lidé

Do této skupiny patří nezaměstnaní a ti, kteří selhali ve škole nebo v učení, dále děti citově strádající, na které neměli rodiče čas, ti, kdo mají problémy s alkoholem, lidé v obtížné životní situaci, ale také lidé přeceňující význam peněz. Ohrožení jsou v určité míře téměř všichni (Nešpor, 1999).

Z chorobopisu patologického hráče ve věku 31 let:

„Vážněji nestonal, jen v 6 letech zlomenina ruky. Psychiatricky neléčen, v bezvědomí nikdy nebyl, operace neprodělal. Dětství měl spokojené, vztahy rodičů dobré“ (Nešpor, 1999, s. 15).

2.5 Charakteristika nutkavých hráčů

Mezi základní rysy nutkavých hráčů patří:

1. **Neschopnost a neochota přijmout skutečnost.** Proto patologičtí hráči utíkají do snového světa hazardní hry.
2. **Citová nejistota.** Nutkavý hráči zjišťují, že se cítí v citové pohodě jedině tehdy, když hrají. Není nezvyklé slyšet od členů Anonymních hráčů, že jediné místo, kde se cítí, jako že tam patří, je židle před automatem. Tam se cítí v pohodě a v bezpečí. Nikdo tam na ně nemá velké požadavky. Mnozí vědí, že se ničí, ale současně mají určitý pocit bezpečí.
3. **Nezralost.** Přání mít v životě všechny dobré věci bez velké námahy je asi společným rysem problémových hazardních hráčů. Mnoho hráčů si přiznalo, že nebyli ochotni vnitřně růst. Podvědomě cítili, že je možné se vyhnout dospělé zodpovědnosti hazardní hrou a nakonec se jejich snaha uniknout zodpovědnosti stala podvědomým nutkáním. Mnozí hráči mají také silnou vnitřní potřebu být důležití a potřebují pocit všemohoucnosti. Nutkavý hráč je ochoten udělat cokoli, často i protispolečenského, aby udržel představu, jakou chce o sobě mít a také jakou chce, aby o něm měli druzí (Nešpor, 1994).

Riskování je nutnou součástí života každého člověka. Ke značnému riskování, kde navíc těžko ovlivňujeme výsledek, tedy k hazardnímu chování přistupujeme, nejde-li nám hlavně o vzrušení, obvykle v krajních situacích:

1. Hrozí-li nám velká ztráta a nemáme-li jinou možnost.
2. Slibujeme-li si od tohoto kroku možnost získat velmi mnoho.

Lidé se velmi liší v tom, co považují za ztrátu a zisk ve svém životě a jak také jsou ochotni kvůli nim riskovat či dokonce s nimi hazardovat (Frouzová, 1997).

2.6 Vznik a průběh závislosti

2.6.1 Chemie mozku

Někteří odborníci věří, že jednou z okolností, vedoucí ke vzniku chorobného hráčství, je nedostatek endorfinů v mozku. Jsou to látky, které si tělo vyrábí samo a které navozují pocit libosti. Tělo můžeme přimět přirozeným způsobem vylučovat endorfiny tělesným pohybem a přiměřeným cvičením.

Jiní teoretici tvrdí, že na vzniku chorobného hráčství se podílí nižší aktivita serotoninového systému v mozku. To v praxi znamená, že by chorobní hráči měli být opatrnější než druzí lidé a nepodléhat okamžitým nápadům nebo impulzům. Chemie mozku není rozhodně jedinou příčinou. Mozek lidí se za posledních pár let příliš nezměnil, ale chorobných hráčů velice přibylo, protože se neobyčejně zvýšila dostupnost hazardních her (Nešpor, 1994).

2.6.2 Stádia vzniku závislosti

Podobně jako alkohol a drogy může vést i hazardní hra ke vzniku patologického návyku. Následující rozdělení dráhy patologického hráče do stadií nemoci pochází ze Spojených států, kde mají s touto problematikou dlouhodobé a rozsáhlé zkušenosti (Nešpor, 1999).

1. Stadium výher

Jako mnoho jiných problémů i patologická hra začíná nenápadně. Občasné hraní zprvu nepřináší větší problémy. Časté jsou fantazie o velké výhře. Neštěstím, které celý průběh podstatně urychluje, bývá velká výhra. Hráč touží výhru zopakovat, vyhrát ještě více. Má růžové představy a hýří optimismem, pro který nejsou důvody. Zvyšuje sázky a hraje častěji. Jestliže začínal hrát ve společnosti, přechází často k osamělé hře. Často se chlubí, že vyhrál, i když to nemusí být pravda (Nešpor, 1999).

2. Stadium prohrávání

V této fázi už většinou jde o patologické hráčství. Postižený myslí hlavně na hraní a s hrou nedokáže přestat. Dlouhá období prohrávání mohou být střídána pokusy hru regulovat nebo s ní přestat. Hru už často financuje z půjčených peněz. Své hraní skrývá před rodinou a blízkými lidmi. Začíná se chovat ke druhým bezohledně.

Splácení dluhů odkládá a vypůjčuje si znovu větší částky peněz. Trpí zaměstnání. Hráč má na svou práci čím dál tím méně času a energie. V rodině se objevují vážné problémy, rodinný život je nešťastný. Člověk, který dospěl až sem, se stává neklidným, podrážděným a uzavřeným, zanedbává své zdraví. Přestává být schopen splácet dluhy. Může se snažit získávat peníze nezákonně (Nešpor, 1999).

3. Stadium zoufalství

Pověst hráče je poškozena. Přichází soudní jednání, podmíněné nebo nepodmíněné tresty, odcizení od rodiny i přátel, osamělost. Stále více času tráví hráč hrou nebo fantaziemi o ní. Dále prohrává. Má tendenci obviňovat z odpovědnosti za své neštěstí druhé. Lituje se, propadá depresi a beznaději. Výčitky svědomí, bez konkrétních kroků ke změně, mu nijak nepomáhají. Spíše jeho stav zhoršují. Přichází panika. V této fázi se hráč může dopustit i závažnějších trestných činů, typické jsou krádeže, zpronevěry, podvody. Rodiny se rozpadají. Většina hráčů v této fázi je už rozvedená. Někteří uvažují o sebevraždě nebo za sebou mají sebevražedné pokusy. Řada z nich se hroučí. Někteří se snaží unikat k alkoholu nebo jiným návykovým látkám. To jejich situaci ještě zhoršuje. V době, kdy nehrají, sílí jejich neklid, podráždění. Jsou čím dál nešťastnější.

Odpovědět na otázku, jak dlouho trvá, než se člověk stane patologickým hráčem, je obtížné. Jeden až tři roky většinou bohatě postačí. U dospívajících a dětí bývá však průběh ještě podstatně rychlejší. Někdy stačí několik týdnů nebo měsíců. Každý se nemusí dostat ze stádia výher až do stádia zoufalství. Čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a rozhodne se přestat se hrou, tím je to snazší a tím větší má naději, že se mu to podaří. Profesionální léčba může poctivou snahu o překonání problému podpořit a cestu ke zdravému způsobu života usnadnit (Nešpor, 1999).

2.6.3 Hráčské bludy v průběhu závislosti

Vydržet hrát bez přestávky mnoho hodin, hrát navzdory přáním mnoha lidí, hrát, i když hra působí rostoucí utrpení, snít fantastické sny i v naprosto zoufalé situaci vyžaduje vůli. Jenže tato vůle slouží špatné věci. Může stačit přehodit výhybku a stejná vůle, která vedla člověka do víru hazardní hry, ho může přivést k rozumnému a zodpovědnému životu. Vůle není sama o sobě ani dobrá ani špatná. Je to nástroj, který lidé používají k různým věcem. Kromě toho je tu ještě další okolnost. Tvrdí se, že člověk v ohrožení života dokáže nazdvihnout automobil, což by za normálních

okolností nedokázal. Podobně člověk, o němž si druzí myslí, že má slabou vůli, může prokázat velmi silnou vůli, když má důvod. Proto je dobré si uvědomit výhody toho, když člověk přestane hazardně hrát. Uvedeme si některé nebezpečné bludy, které živí plamen hráčské náruživosti (Nešpor, 1999).

Blud o rychlém zbohatnutí

Patologický hráč nemá šanci hrou zbohatnout. Není pro něj nic nebezpečnějšího nežli výhra. Každá výhra totiž patologické hráčství zhoršuje. Je zhruba tím, co infekce pro otevřenou ránu. Po velkých výhrách přicházejí bohužel ještě větší prohry. Kdo se chce mít dobře, ať rozvíjí svůj talent, dovednosti a schopnosti. Ať přemýšlí o tom, čím by mohl být druhým lidem i sobě prospěšný (Nešpor, 1999).

Blud o zajímavosti hry

Označovat počínání patologického hráče za zábavu je naprostý omyl a nepochopení. Je to tvrdá, nevděčná, nesmyslná, namáhavá a jednotvárná práce, kterou hráč lopotně a bez odměny naplňuje více než jeden pracovní úvazek. Kdo chce žít skutečně zajímavě, měl by mít kvalitní zájmy a záliby, zajímat se o kulturu, setkávat se s lidmi, od nichž se může něčemu naučit (Nešpor, 1999).

Blud spořitelny

Nebezpečný je blud o tom, že by patologický hráč mohl někdy vyhrát nazpět ztracené peníze. Vlastně si tak plete hernu, kde jeho peníze nenávratně zmizely a pobočku spořitelny, kde by si je mohl vyzvednout, kdyby je tam ovšem uložil. I kdyby někdo trochu peněz nazpět vyhrál, víme, že by se tím jen posílilo patologické hráčství. Náhodná výhra by připravila půdu pro další prohry a další zbytečná utrpení (Nešpor, 1999).

Blud o úniku a odreagování

Podle tohoto bludu se dá hazardní hrou uniknout před neřešenými osobními, rodinnými, citovými nebo pracovními problémy. Samozřejmě že nedá. Neřešený problém v době hraní nemizí, ale většinou narůstá a hra k tomu přispívá. Probuzení ze světa fantazií přijde dříve nebo později tak jako tak. Ovšem čím dále do něj člověk zabředl, tím bolestnější bude návrat do reality (Nešpor, 1999).

Blud o vlastní genialitě

Patologických hráčů v obtížné životní situaci, kteří si dlouho mysleli, že objevili systém, jak obelstít automat nebo ruletu, už bylo více než dost. Byli mezi nimi lidé dojemně prostí, ale i třeba vysokoškolský učitel matematiky. Čím dříve na tento nebezpečný blud zapomenete, tím lépe pro vás (Nešpor, 1999).

Blud o tom, že já to mám přece pod kontrolou

Takový člověk mylně předpokládá, že on se přece patologickým hráčem stát nemůže. Řada lidí se považuje za silné jedince, kteří „do toho nikdy nespádnou.“ Hazardní hra, podobně jako návykové látky, je nebezpečná právě proto, že ji lidé podceňují. A patologické hráčství často vzniká nepozorovaně právě u lidí, kteří si myslí, že jim se to nemůže stát. Pokusy o kontrolované hazardní hraní totiž často vyvolávají craving (bažení) a ztrátu sebekontroly (Nešpor, 1999).

Blud o tom, že se nikdo nic nedozví

Patologický hráč, který v hazardní hře pokračuje a jehož problémy narůstají, nemůže svůj problém tajit do nekonečna. Lépe nežli uvažovat o způsobech, jak problém zakrývat, je uvažovat o tom, jak ho překonat (Nešpor, 1999).

Blud o štědrých automatech a laskavé štěstěně

Představa o automatech, které rozdávají na setkání peníze, za něž pak patologický hráč nakoupí dárky pro rodinu, je neuvěřitelně naivní. Přesto se s ní opakovaně setkáváme. Jestliže chcete svými penězi přispět na luxusní automobil nebo dovolenou v cizině pro majitele herny, prosím (Nešpor, 1999).

„Člověk, který jako první vyhrál ve Spojených státech v loterii milión dolarů, skončil jako zkrachovalec poblíž Las Vegas. To, po čem mnozí touží, totiž velká výhra, je nebezpečná věc. Peníze, které člověk získá poctivě a tvořivě, motivují. Peníze, které vyhraje, demoralizují“ (Marhounová, Nešpor, 1995, s. 103).

2.7 Síla závislosti

2.7.1 Definice závislosti

Diagnóza závislosti podle Diagnostického a statistického manuálu Americké psychiatrické asociace (DSM-IV) se stanovuje následovně:

Pro Diagnózu závislosti by měl pacient vykazovat alespoň tři ze sedmi dále uvedených příznaků ve stejném období 12 měsíců:

1. růst tolerance (zvyšování dávek, aby se dosáhla stejného účinku nebo pokles účinku návykové látky při stejném dávkování)
2. odvykací příznaky po vysazení látky
3. přijímání látky ve větším množství nebo delší dobu, než měl člověk v úmyslu
4. dlouhodobá snaha nebo jeden či více pokusů omezit a ovládat přijímání látky
5. trávení velkého množství času užíváním a obstaráváním látky nebo zotavování se z jejích účinků
6. zanechání sociálních, pracovních a rekreačních aktivit v důsledku užívání látky nebo jejich omezení
7. pokračující užívání látky navzdory dlouhodobým nebo opakujícím se sociálním, psychologickým nebo tělesným problémům, o nichž člověk ví a které jsou způsobeny nebo zhoršovány užíváním látky (Nešpor, 2000).

2.7.2 Znamky závislosti

1. znak: Silná touha nebo pocit puzení užít látku (craving, bažení).

„U mě to bylo často silné, neboť jsem nebyl líný v noci vstát a jet si koupit“. (Závislý na alkoholu, 20 let) (Nešpor, 2000, s. 16)

2. znak: Potíže v sebeovládání.

„Množství záleželo většinou na tom, kolik peněz jsem byl schopen na drogu vydělat“. (Závislý na heroinu, 28 let) (Nešpor, 2000, s. 17)

3. znak: Somatický (tělesný) odvykací stav.

„Asi poslední měsíc jsem nemohl jíst, měl jsem třesavku a musel jsem se znovu napít“. (Závislý na alkoholu, 55 let) (Nešpor, 2000, s. 20)

4. znak: Růst tolerance.

„Moje tolerance strašně rychle stoupala a vždycky to u mne za dva měsíce dopadlo tak, že jsem se drogou akorát udržoval, aby mi nebylo špatně“. (Závislý na heroinu, 25 let) (Nešpor, 2000, s. 22)

5. znak: Zanedbávání jiných potěšení nebo zájmů.

„V průběhu posledního měsíce pití jsem přestal mít o všechno zájem, včetně zahrady, která byla dřív mým hlavním koníčkem“. (Závislý na alkoholu, 55 let) (Nešpor, 2000, s. 24)

6. znak: Pokračování v užívání přes jasný důkaz škodlivých následků.

„Drogy jsem bral, přestože jsem dobře věděl, že ničím játra. Začal jsem kvůli droze běžně lhát rodičům, kamarádům, krást a podvádět“. (Závislý na heroinu po žloutence typu C, 21 let) (Nešpor, 2000, s. 25)

2.7.3 Síla závislosti vyvolána hazardní hrou

Výzkumem patologického hráčství se zabývá např. dr. Gerhard Meyer z Psychologického institutu na univerzitě v Brémách. Na 10 dobrovolnících, náhodně vybraných v kasínu, se rozhodl zjistit, vyvolává-li hráčství fyziologickou odezvu v organizmu. Výzkum probíhal v kasínu, kde hráči hráli karetní hru Black Jack jednak o peníze, jednak "jen tak, pro radost". Měřen byl tep každého hráče a odebírány byly rovněž vzorky slin, které byly později laboratorně analyzovány. Výsledky ukázaly, že u každého z gamblersů došlo během hry k zrychlení srdečního tepu, a to v podstatně vyšší míře, hrálo-li se o peníze. Analýzou vzorků slin bylo zjištěno, že během hry dochází k uvolňování hormonů (opět více, hrálo-li se o peníze), jejichž spektrum je podobné jako při stresu, např. u parašutistů během seskoku. Reakce přetrvávají i po hře a vyvolávají stav euforie. Problémem patologických hráčů je však doba, strávená hraním. Je-li seskok padákem jednorázovou záležitostí, hráči tráví v kasínech či u hracích automatů v restauracích často dlouhé hodiny po mnoho dní v týdnu. Neodvratným výsledkem je podle dr. Meyerse postupný vznik fyzické závislosti, zcela shodné s tou, která vzniká při alkoholizmu nebo užívání tvrdých drog (Patologické hráčství, on-line).

2.7.4 Výpověď patologického hráče

Je nutné, aby si všichni lidé uvědomili jednu důležitou skutečnost, a to, že člověk, který je závislý na hracích automatech, je ochoten pro svou drogu udělat

cokoliv. Je schopen udělat věci, které by za normálních okolností neudělal. V danou chvíli to totiž není on, je to úplně jiný člověk. Vidí před sebou jen tu svou drogu. A nemá-li na ni v tu danou chvíli peníze, něco silnějšího a zlého mu jakoby našeptává:

„Ukradni to a budeš si moci zahrát. Zabij toho člověka, má u sebe spoustu peněz. Když je získáš, zahraješ si. Když ne, bude ti strašně. Vždyť u toho automatu ti je tak hezky. Jsi uvolněný, nikdo tě neotravuje, nikdo ti nenadává. Prostě jsi konečně tím, čím chceš být, pánem nad „svým“ strojem. Dneska určitě vyhraješ. A když vyhraješ, staneš se pánem a budeš moci mít všechno, co si jen budeš přát. Koupíš si nové auto, byt, pozveš manželku na večeři. Všichni tě budou obdivovat, budeš pán“.

Ve skutečnosti je pravda úplně jiná a velice krutá. Ale ta síla, síla, která dokáže závislého člověka ovládnout, je strašně zlá a silná! Člověk většinou nemá žádnou šanci to sám zvládnout. A čím déle je v této situaci, tím více padá do černé díry, ze které se dostanou jen ti nejlepší. Jestliže se člověk vydrápe jen pár centimetrů, stačí malé, doopravdy jen malé zaváhání a dostane se opět dolů a ještě hlouběji, než byl před tím. Je třeba si uvědomit, že cesta k lepší budoucnosti vede přes spoustu překážek a nástrah. A to i přesto, že když se jednou či víckrát zakopne, je šance se zvednout a běžet dál. Může se to však i vzdát a zůstat stát na místě. Pak může člověk zakopávat dále, až mu dojde dech a síla (Kohout, 2000).

2.8 Rizika plynoucí z patologického hráčství

2.8.1 Obecná rizika či škody způsobená hazardní hrou

- Vyšší kriminalita, kde jsou typické zpronevěry, krádeže, nesplácení půjček, které jdou nezřídkou do miliónů, podvody, ale i násilná trestná činnost.
- Deprese, beznaděj, myšlenky na sebevraždu nebo sebevražedné pokusy.
- Rodinné rozvraty, rozvody. Jediný hráč často stačí k tomu, aby díky jeho hazardní hře strádalo mnoho dalších lidí jako např. manželka, děti, rodiče i širší rodina.
- Zanedbání vlastního zdraví, školy a jiných důležitých hodnot.
- Nezaměstnanost.
- Homosexuální prostituce u dospívajících chlapců.
- Bezdomovectví.
- Vyšší riziko rozvoje závislosti na alkoholu a jiných drogách; hlavně u mladších lidí bývá velmi nebezpečná kombinace hazardního hraní s pervitinem.
- Nemoci způsobené stresem trápící nejen hráče, ale i jejich příbuzné (Nešpor, Dvořák, 1998).

„Hazardní hry se rozmáhají, politici mlčí, daňový poplatník pláče a rodiny se rozpadají“ (Porážíme Němce-v hazardu, on-line).

2.8.2 Dopad na zdraví hráče

Jedinec hrající na výherních automatech se dá poznat podle určitých specifických ukazatelů: obvykle trpí bolestmi hlavy a očí, často je bolí nohy i záda od dlouhého stání u přístrojů a také prsty od hraní. Od celonočního kouření mají kašel. Trpí poruchami spánku, strachem z věřitelů a obavou z budoucích proher (Kalina et al., 2003).

Je ohroženo srdce. Většina patologických hráčů jsou muži, u nichž je vyšší riziko srdečních chorob než u žen i za normálních okolností. Patologické hráčství toto riziko ještě zvyšuje. Může za to stres spojený s hrou, často chaotický způsob života a vleklé vyčerpání.

Zhoršovat se mohou i další **nemoci související se stresem**: vysoký krevní tlak, vředová choroba žaludku a dvanáctníku, střevní nemoci, cukrovka. Mnoho hodin strávených vysedáváním u hracích automatů a stres působí nepříznivě zejména na **krční a bederní páteř** a mohou vést k bolestivým potížím.

Zaujetí hrou u patologických hráčů přináší **zanedbání péče o zdraví**. U hráčů se tedy můžeme setkat s opomíjenými a neléčenými nemocemi, např. chrupu. Strava patologického hráče je často jednostranná, chudá a nezdravá. Zvyšuje se riziko tělesných problémů působených alkoholem, tabákem a jinými **návykovými látkami** (Nešpor, 1999).

Výňatek z dopisu chorobného hráče:

„U automatu jsem si zdraví ničil tím, že jsem vykouřil i 50 cigaret denně. Neustále jsem seděl na židli a ničil si oči“ (Nešpor, 1994, s. 29).

Dopis chorobného hráče z vězeňské nemocnice:

„V duchu jsem si přehrával jeden z nejúspěšnějších dnů, kdy jsem hrál. Konečně jsem přišel na minulé chyby a vyhrál jsem balík. To by bylo v pořádku, ale vzápětí mi naměřili tlak 230 na 150 . . . “ (Nešpor, 1994, s. 29).

2.8.3 Dopad na hráčovu rodinu a příbuzné

Vyšší nebezpečí chorob souvisejících se stresem (vysoký krevní tlak, střevní nemoci atd.) a různých duševních problémů je i u příbuzných patologických hráčů, protože i oni bývají vystaveni nadměrnému a dlouhotrvajícímu stresu. Měli by tedy svému zdraví věnovat zvýšenou pozornost (Nešpor, 1999).

Rodina, která není připravena na změny hráčova chování, začíná trpět přemrštěnou útratou, častými nočními pobyty mimo domov, lhaním při každé příležitosti, potřebou mít stále více času pro sebe a změnou chování k jednotlivým členům rodiny (Lorenz, 1987).

Trpí výchova dětí po stránce citové i materiální. Vážné komunikace v rodině, patologický hráč se stahuje do sebe; jestliže se jedná o dospívajícího, tak zaostává v sociálních dovednostech. Není také výjimkou pronikavé snížení pracovní výkonnosti, které může vést k pozdější nezaměstnanosti, mající neblahý dopad na rodinu. Výchovu dětí přebírá žena (jedná-li se o hráče muže), protože ten tráví volný čas v hernách. Často se také hráč stává nepřitelem vyrůstajících dětí, které nerozumí tomu, proč se najednou změnil jejich „dřív tak hodný“ člen rodiny, který je najednou uzavřený sám do sebe a věčně podrážděný a našťvaný (Porážíme Němce-v hazardu, on-line).

Často u hráčů zaznamenáváme pozdní příchody domů (k ránu) a do práce, z níž po několika hodinách opět odchází, jakmile se naskytne nějaká příležitost. Pod nejrůznějšími záminkami žádají o půjčky peněz, ze kterých pak vytvářejí mnoho dluhů s komplikovaným systémem jejich splácení (Kalina et al., 2003).

Výňatek z psychiatrického chorobopisu:

„Ženíl se ve 24 letech, děti byly ve věku 9 a 4 roky. Manželství bylo do doby, než začal hrát, spokojené. Postupně prohrál asi 100 000 Kč, manželka se rozvádí. Vzhledem k tomu, oč rodinu připravil, se nechce soudit o byt. Nemá kde bydlet“ (Nešpor, 1999, s. 8).

2.8.4 Dopad na celou společnost

Těžko lze například spočítat, na kolik peněz přijde daňového poplatníka patologický hráč soudce, patologický hráč policista nebo patologický hráč, který dříve vlastnil prosperující firmu, nebo dospívající patologický hráč, který kvůli hazardní hře nedostudoval (Porážíme Němce—v hazardu, on-line).

Je třeba upozornit, že chorobné hráčství je stále ještě opomíjeno v oblasti širší osvěty a systematické práce na jeho zvládnání. Zatímco v zahraničí se důsledným dozorem a striktními regulacemi snaží předcházet vzniku závislosti na hazardních hrách, což je ve výsledku levnější, u nás jednáme přesně opačně, a proto se hazardu nebyvale daří. Narkoman v pokročilém stádiu potřebuje na svou dávku několik tisíc korun denně, u gamblera je finanční hranice prakticky neomezená. Malá informovanost, množící se herny, kasína, přílišná deregulace daného sektoru, ignorování této otázky ze strany legislativní iniciativy, to vše může vést k nedozírným následkům (Chýmal, 1999).

„Jistý šermíř jménem Jan, člověk velmi mírumilovný, byl unesen. Jeho únosce, obávaný mistr soubojů vypovězený od královského dvora, s ním chtěl změřit síly a vyzval ho k souboji na život a na smrt. Den před soubojem zašel Jan do zámecké kaple, aby se pomodlil. V kapli byla mrtvola člověka, kterého krátce před tím jeho únosce zabil při souboji. Po chvíli váhání odklopil Jan víko rakve a velmi pozorně si prohlížel ránu, kterou ubožák utrpěl. Zajímal ho hlavně směr, kterým byla rána vedena. Následujícího dne došlo k strašnému souboji, ve kterém Jan nakonec zvítězil. Pomohlo mu právě to, že znal soupeřův nejnebezpečnější úder a byl připraven ho odrazit.

Nepřítelem patologického hráče a jeho rodiny je chorobný vztah k hazardní hře. Pokud mu porozumíte, dokážete se účinněji bránit“ (Nešpor, 1999, s. 6).

3 Cíl, úkoly a hypotézy práce

Cíl práce

Cílem práce je podat aktuální přehled o patologickém hráčství v České republice na výherních automatech. Dále objasnit do jaké míry se patologické hráčství týká i žen a provést komparaci hazardního hraní a vývoje techniky výherních automatů ve vybraném kasínu v centru hlavního města Prahy s rokem 2006.

Úkoly práce

K výše vytyčenému cíli jsme si stanovili tyto úkoly:

- studium odborné literatury v daném tématu
- vybrat sledovaný soubor (kasíno v centru hlavního města Prahy, skupiny patologických hráčů v Psychiatrické léčebně Bohnice)
- provést zúčastněné pozorování ve vybraném kasínu a na skupinách patologických hráčů
- provést rozhovor s obsluhou kasína
- zpracovat a interpretovat zjištěná data
- provést komparaci výsledků šetření z roku 2006 s rokem 2009

Výzkumná otázka

Narůstá počet žen hrajících v kasínu od roku 2006 ?

Hypotézy

Hypotéza č. 1

Předpokládáme, že se patologické hráčství týká alespoň 15% žen.

Hypotéza č.2

Předpokládáme, že se do vybraného kasína opakovaně vracejí stejní hráči jako v roce 2006.

Hypotéza č. 3

Předpokládáme, že počet hráčů navštěvujících kasíno v roce 2009 bude o 20% vyšší než v roce 2006.

4 Organizace a metodika práce

4.1 Charakteristika sledovaného souboru

Sledovaný soubor tvořilo kasíno v centru hlavního města Prahy a rozhovor s jedním zaměstnancem z obsluhy tohoto kasína.

Dále skupiny patologických hráčů v Psychiatrické léčebně v Bohnicích. Skupiny patologických hráčů jsou společenstvím mužů a žen, kteří navzájem sdílejí zkušenost síly a naděje, aby vyřešili svůj společenský problém. Jedinou podmínkou členství je přání přestat hrát (Nešpor, 1994).

Provedu také komparace výsledků šetření z roku 2006 s rokem 2009. Při komparaci budu vycházet z výsledků mé bakalářské práce z roku 2006.

4.2 Použité metody

4.2.1 Metoda zúčastněného pozorování

Základní metodou pro získání informací bylo zúčastněné pozorování. Jednalo se o pravidelné navštěvování vybraného kasína v centru hlavního města Prahy v předem stanovených denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

Dále jsem se účastnil skupin patologických hráčů v Psychiatrické léčebně v Bohnicích pod vedením našeho předního odborníka na tuto problematiku prim. Karla Nešpora.

Na obou místech jsem tak zaznamenával informace pro tuto práci. Metodu zúčastněného pozorování jsem zvolil díky přítomnosti na těchto místech, stěžejních pro mou práci. Výhodou je kontakt s hráči v kasínu a prožití situací na skupinách patologických hráčů, které jsou způsobeny patologickou hrou. Metoda zúčastněného pozorování je časově náročná, ale myslím si, že má své nesporné výhody. Hlavně díky částečnému prožití dané problematiky zúčastněnou osobou, která se snaží problém pochopit či do něho proniknout. Zúčastněná osoba se také musí umět řádně přizpůsobit prostředí, ve kterém svá pozorování realizuje.

4.2.2 Rozhovor s obsluhou kasína

K výběru této metody mě vedlo přesvědčení, že člověk trávící ve své práci 12 hodin denně, musí mít dokonalý přehled o událostech probíhajících na jeho pracovišti a také je v neustálém vizuálním a osobním kontaktu s hráči. Obsluha kasína

odpovídala na pět předem stanovených otázek (viz Kapitola 5.2). Metodou rozhovoru jsem tak mohl získat informace, které mi nemohlo poskytnout pozorování.

4.3 Sběr dat

Kasino jsem navštěvoval pravidelně po dobu čtyř týdnů, a to v měsíci únoru, vždy ve třech dnech v týdnu. Začínal jsem pondělkem, následovala středa a pátek. Další týden jsem začínal úterkem, následoval čtvrtek a sobota. Měl jsem také předem stanovené tři denní hodiny těchto návštěv. Hodinu 10. dopolední, hodinu 15. odpolední a hodinu 21. večerní.

Tyto časové intervaly vycházejí z úvahy, že v dopoledních hodinách bude v kasínu jen velmi málo hráčů a více méně by se mělo jednat o hráče závislé, díky brzké hodině. 15. hodinu odpolední jsem stanovil v očekávání, že do kasína budou přicházet hráči z dříve ukončeného zaměstnání kvůli patologické hře. Nakonec 21. hodinu večerní jsem určil v domněnku, že hodně hráčů, aby neprozradilo svou závislost a netrávilo čas v hernách v odpoledních hodinách, mnohdy lže a pod záminkou chození s kamarády do restaurace či za zábavou tráví čas v kasínu ve večerních hodinách. Během jednotlivých návštěv jsem v kasínu setrval vždy alespoň půl hodiny a počty hráčů v daném časovém období jsem zaznamenával do předem připravené tabulky (viz Příloha 1).

Rozhovor s obsluhou kasína jsem uskutečnil se stejným člověkem, jako v roce 2006. Odpovídal na pět předem stanovených otázek, které jsem si nahrával na diktafon. Otázky jsem stanovil a následně pokládal v návaznosti na časový posun tří let od posledního rozhovoru. Týkaly se hlavně zdokonalování ve vývoji hracích automatů za poslední tři roky, dále nárůstu a složení počtu hráčů v kasínu od roku 2006 a také toho, zda se objevují v kasínu stejní hráči jako v roce 2006.

Skupiny patologických hráčů jsem navštěvoval každou středu v 16:30 hod. v pavilónu č.31 Psychiatrické léčebny v Bohnicích, a to v měsíci únoru.

5 Výsledky výzkumu

5.1 Popis pozorování v kasínu

Pro své pozorování jsem si vybral kasino v centru hlavního města Prahy, které je volně přístupné osobám starším 18 let, přímo z Václavského náměstí. Provozní doba kasína je 24 hodin denně.

V kasínu se nachází celkem 86 výherních automatů, z toho 11 starších automatů s ovocem (viz Příloha 2,3), 4 automaty jsou na evropskou měnu, 69 automatů s dotykovým displejem a možností výběru hry (viz Příloha 4,5) a dvě elektronické rulety, každá pro pět hrajících hráčů.

Záměrem návštěv bylo především zaznamenat počty hráčů navštěvujících kasíno do předem připravené tabulky v jednotlivých denních hodinách, které byly předem stanoveny a také zjistit, do jaké míry se patologické hráčství týká i žen.

Tabulka hrajících mužů v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po	3	10	12				5	11	15			
Út				2	11	14				5	12	14
St	2	14	5				3	9	13			
Čt				6	9	14				4	9	15
Pá	3	11	9				4	12	11			
So				4	13	12				5	10	13

Celkem 324 hrajících mužů.

Tabulka hrajících žen v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po		2	3				1		2			
Út					1	2				1	3	2
St		2	2				1	3	3			
Čt				1		2					2	1
Pá	1	3	3				1	2	2			
So				1	2	3					1	3

Celkem 56 hrajících žen.

Z tabulky vyplývá, že z celkového počtu 380 hráčů, je 56 žen. Zastoupení žen je téměř 15%.

5.2 Rozhovor s obsluhou kasína

Obsluze kasína jsem položil pět následujících otázek, které souvisejí s časovým posunem od roku 2006.

1. Pozorujete nárůst hráčů od roku 2006 ?

Nedá se říct, že bych pozoroval nějaký velký nárůst hráčů oproti roku 2006, i když o hráče nouze není. Spíše se mi zdá, že už chodí méně lidí, kteří vypadají jako sociálně slabší, kteří si zahrají za pár kováků a většinou jsme je museli vyházet, protože tady jen tak seděli a nehráli. Dříve tomu tak bylo, ale dnes už je tahle praxe minulostí. Myslím, že to je důsledek toho, že vymizely automaty na mince a tudíž se dá hrát už jen za papírové peníze, tedy nejméně za sto korun českých. Určitě ale pozoruji bohatší hráče oproti roku 2006. Hráči hrají a tedy i prohrávají větší sumy peněz než tomu bylo dříve. Vede je k tomu, jak už jsem zmínil, větší možnost výhry na automatech, ale s tím jde ruku v ruce také větší sázka. Určitě je to také jedna ze strategií kasína a také výrobců hracích automatů.

2. Navštěvují kasíno stále stejní hráči jako v roce 2006 ?

Pozoruji rychlejší střídání těch hráčů, kteří se tady objevují každý den a tudíž se dá říct, že jsou závislí a propadli patologickému hráčství. Zdá se, že vysvětlení je v odpovědi na předchozí otázku, a to díky tomu, že jsou zvyšovány nároky na peněženky hráčů, díky modernějším výherním automatům, a tudíž možností vyšších sázek. Hráč se tedy rychleji dostane do toho kolotoče závislosti a rychleji propadne na dno, než tomu bylo před třemi lety, kdy se dalo hrát za menší sumy peněz.

3. Pozorujete nárůst hrajících žen od roku 2006 ?

Neřekl bych, že pozoruji nějaký výrazný nárůst hrajících žen v kasínu, i když je pravdou, že před třemi lety se tady ženy neobjevovali tak často jako dnes. Jinými slovy bych to řekl tak, že tehdy sice chodily ženy hrát, ale nebyla to ještě taková samozřejmost, jako nyní. Dnes například vidím, že jsou ženy u automatů zastoupeny téměř celý den, třeba jen jedna hrající žena nebo taky v daný okamžik třeba pět hrajících žen, ale jsou tu a hrají, před třemi lety to tak nebylo. Ženy sem chodily a hrály, ale většinou tu nehrály po celý den, jako tomu je dnes. Ještě bych k té otázce dodal, že tehdy zhruba před těmi třemi lety, když přišla do kasína žena hrát automaty,

tak se to bralo jinak než dnes. Dnes už je to normální věc, sedící žena před automatem, ale tehdy to přece jen budilo větší pozornost.

4. Zdokonalil se vývoj výherních automatů od roku 2006 ?

Vývoj automatů šel samozřejmě dopředu, hlavně v tom směru, že si hráč může zahrát více her na jednom automatu. To znamená, že většina nových automatů má dotykové displeje, na kterých lze vybrat z nabídky šesti až devíti druhů her. Ať už jsou to kostky nebo karty či staré dobré obrázky s ovocem. Záleží na typu automatu. Další velký pokrok spatřuji ve vyšší možnosti výhry než tomu bylo před třemi lety. Tehdy šlo na většině výherních automatech vyhrát, podotýkám, že na jedno otočení a při maximální možné sázce, sto tisíc. Dnes už je to i jeden milion korun českých. Samozřejmě se také zvýšily možnosti sázky na jedno otočení. Před třemi lety to byla maximální sázka pět set korun českých a nyní lze jednu otočku hrát za dva a půl **tisíce** korun českých. Záměrně dodávám „korun českých“, protože další změna a posun se týká výherních automatů na euro bankovky. Zatím jsou v našem kasínu čtyři automaty, na kterých lze hrát za eura.

5. Slouží stále prostory kasína také k jiným aktivitám, jak jste mi odpověděl v roce 2006, např. k prodeji „zboží“ pochybného původu ?

Občas jsem ještě taková pochybná bytost zabloudí, ale většinou nepochodí. Ty časy jsou už našťastí pryč, kdy to bylo na denním pořádku několikrát za den. Souvisí to pravděpodobně, jak už jsem zmínil, s tím, že klientela v kasínu šla nahoru. Jinými slovy bych řekl, že to jsou hráči na vyšší úrovni a ti většinou vyhledávají pouze hru, a ne tyto mnohdy pochybné obchody s kradenými věcmi.

5.3 Popis pozorování skupin patologických hráčů

Skupiny patologických hráčů se konají, jak jsem již uvedl, každou středu v pavilónu č.31 Psychiatrické léčebny v Bohnicích. Začátek skupin je v 16:30.

Sdružení Anonymních patologických hráčů vzešlo z náhodného setkání dvou mužů v lednu 1957. Tito muži prožili skutečně zdrcující problémy a neštěstí způsobené nutkavým hráčstvím. Začali se scházet a jak plynuly měsíce, ani jeden z nich se k hazardní hře nevrátil (Nešpor, 1994).

Skupiny slouží lidem:

- majícím za sebou soustavnou léčbu v léčebně a nyní navštěvují skupiny z preventivních důvodů
- lidem, kteří si uvědomili problém s patologickým hráčstvím, ať už sami nebo prostřednictvím jiných, a chtějí nastoupit k soustavné léčbě
- lidem, kteří si rovněž připustili problém, ale nechtějí nastoupit k léčbě nebo si myslí, že problém zvládnou prostřednictvím docházení na střední skupiny
- lidem, kteří již soustavnou léčbu podstupují a skupiny navštěvují v rámci programu soustavné léčby

Cílem skupin, kam docházejí lidé z nechráněného prostředí, je udržování abstinence a neustálé opakování a připomínání si zla, pramenícího ze hry na výherních automatech. Na následující ukázce si přiblížíme některé příklady, které popisuje ve svých publikacích již zmíněný prim. Karel Nešpor. Jak pracovat s myšlenkou na recidivu: prim. Karel Nešpor popsal jednoduchou pomůcku, nazvanou „semafor“.

Jedná se o užitečnou techniku převzatou od amerických autorů. Kdykoliv by se dostal člověk do situace, kdy by mohl jednat v rozporu se svými zájmy a měl myšlenky na recidivu, ať si vybaví dopravní semafor a nechává na něm postupně shora dolů rozsvěcet červenou, žlutou a zelenou (Nešpor, 2000). V situaci, kdy se objevilo bažení nebo kdy hrozí jiné impulzivní jednání, si člověk vybaví nejprve červené světlo semaforu, které říká “zastavit”. Pak si vybaví žluté světlo. Během žlutého světla si uvědomí jednotlivé možnosti, jak může reagovat, včetně krátkodobých i dlouhodobých následků jednání. U uvedených možností vybere nejvýhodnější. Nakonec si vybaví zelené světlo, zvolenou možnost uskutečnit a vyhodnotí (Nešpor, Csémy, 1999).

Semafor

Červená: Stop, zastavit, uvažovat.

Oranžová: Jaké možnosti, se nabízejí a jaké mají tyto možnosti dlouhodobé i krátkodobé následky? Výběr nejvýhodnější možnosti.

Zelená: Vybranou možnost uskutečnit a vyhodnotit.

Jednoduchý příklad z praxe: Patologický hráč je v práci pozván na oslavu narozenin, které se mají konat v restauraci, kde jsou i výherní automaty. Semafor v jeho případě vypadá následovně:

Červená: Stop

Oranžová:

1. možnost: zahrát si. Následky: Při špatném sebeovládání ve vztahu ke hře by to mohlo skončit recidivou, prohráním všech peněz, výčitkami svědomí, nespavostí, problémy v rodině atd.

2. možnost: odmítnutí s odložením (vymluvit se, že nemám čas). Následky: Vyhnutí se riziku a problémům v rodině, ale příště ten člověk zase nabídne něco podobného.

3. možnost: říci, že už jsem na podobné oslavy přestal chodit a raději se teď věnuji rodině. Vyhnu se tak problémům a navíc snížím riziko podobné nabídky v budoucnu.

Výběr nejvhodnější možnosti: třetí.

Zelená: Vybranou možnost realizovat a zhodnotit.

Semafor slouží k tomu, aby člověk při svých reakcích na místo rychlé odpovědi, kdy používá primitivního reagování nižších částí mozku nastoupilo pomalejší, ale důkladnější uvažování, které probíhá v mozkové kůře. Člověk, který se naučil používat semafor, už nereaguje automaticky jako nějaký nižší živočich. Namísto rychlého primitivního mozku používá pomalejší, avšak vyspělejší mozek (Nešpor, Csémy, 1999).

Dalším velmi častým tématem na skupinách pokud člověk abstinuje, je „jak si udržet život bez hazardní hry“. Nejčastěji požívané zásady, jak si udržet život bez hazardní hry:

1. Vyhybat se hazardní hře a všemu, co ji připomíná, místům, kde se provozuje a lidem, kteří vás k ní sváděli.
2. Vytvořit si rozumný způsob života, kde bude přiměřeně povinností a práce, i kvalitní zábavy a jiných činností, které nemají s hazardními hrami nic společného.
3. Počítat s tím, že mohou objevovat krize a chuť začít opět hrát. Tyto nebezpečné okamžiky se dají překonat. Čím déle nehrajete, tím je to snažší.
4. Uvědomovat si a připomínat výhody toho, když přestanu hrát. Nevýhody toho, kdybych začal hrát.
5. Pečuj o své tělesné zdraví, cvič, relaxuj, vyhýbej se alkoholu a jiným návykovým látkám.
6. Uvědomovat si, že hazardní hra je past (Nešpor, 1994).

Dále se používá metoda doplňování věty, kdy se položí nedokončená věta a hráči doplňují různé možnosti odpovědí. Tato metoda je důležitá k přiznání si svého dílu zodpovědnosti na problémech způsobené hazardní hrou, například v rodině a nabídnutí nějakého řešení, které dává perspektivu.

Příklad: Protože přiznávám svůj díl zodpovědnosti, nebudu chodit do hospod, kde mají automaty.

Protože přiznávám svůj díl zodpovědnosti, budu nechávat posílat výplatu na účet manželky.

Protože přiznávám svůj díl zodpovědnosti, přestanu se stýkat s kamarády, kteří chodí do kasína.

Protože přiznávám svůj díl zodpovědnosti, přestanu dělat číšníka.

Protože přiznávám svůj díl zodpovědnosti, půjdu se léčit, kdybych to nezvládl sám (Nešpor, 1994).

5.4 Komparace zjištěného stavu v časovém odstupu tří let

5.4.1 Komparace popisu pozorování v kasínu

V roce 2006 jsem navštěvoval pravidelně vybrané kasíno v centru hlavního města Prahy po dobu čtyř týdnů, a to v měsíci květnu, vždy ve třech dnech v týdnu. Začínal jsem pondělkem, následovala středa a pátek. Další týden jsem začínal úterkem, následoval čtvrtek a sobota. Měl jsem také předem stanovené tři denní hodiny těchto návštěv. Hodinu 10. dopolední, hodinu 15. odpolední a hodinu 21. večerní (viz Kapitola 4.3). V kasínu jsem zaznamenával počty hráčů do předem připravené tabulky, stejně jako v roce 2009.

Počty hráčů v roce 2006 byly následující.

Tabulka hrajících mužů v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po	4	10	14				6	10	15			
Út				3	8	17				2	6	16
St	7	14	12				3	11	12			
Čt				9	9	15				7	6	14
Pá	3	7	13				5	9	14			
So				4	13	9				5	10	19

Celkem 341 hrajících mužů.

Tabulka hrajících žen v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po		1	1						2			
Út					1						3	1
St		2					2	2	4			
Čt				1		2					1	
Pá		3	1					2	1			
So					2	2					1	2

Celkem 37 hrajících žen.

Z tabulky vyplývá, že z celkového počtu 378 hráčů v roce 2006, bylo 37 žen. Zastoupení žen je tedy téměř 10%.

V roce 2009 jsem provedl stejné zaznamenávání počtu hráčů. Počty hráčů v roce 2009 byly následující.

Tabulka hrajících mužů v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po	3	10	12				5	11	15			
Út				2	11	14				5	12	14
St	2	14	5				3	9	13			
Čt				6	9	14				4	9	15
Pá	3	11	9				4	12	11			
So				4	13	12				5	10	13

Celkem 324 hrajících mužů.

Tabulka hrajících žen v jednotlivých denních hodinách po dobu čtyř týdnů.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po		2	3				1		2			
Út					1	2				1	3	2
St		2	2				1	3	3			
Čt				1		2					2	1
Pá	1	3	3				1	2	2			
So				1	2	3					1	3

Celkem 56 hrajících žen.

Z tabulky vyplývá, že z celkového počtu 380 hráčů v roce 2009 bylo 56 žen. Zastoupení žen je téměř 15%.

Z výsledků tabulek tedy vychází, že počet hráčů v kasínu v časové odstavě tří let je téměř neměnný, avšak zastoupení hrajících žen bylo v roce 2009 vyšší o 5% než v roce 2006.

Vybavení kasína v roce 2006 tvořilo celkem 94 výherních automatů, z toho 14 automatů karetních, 77 automatů s ovocem (viz Příloha 2,3), jedny elektronické kostky, u kterých může hrát až pět hráčů najednou a dvě elektronické rulety, rovněž pro pět hrajících hráčů.

V roce 2009 se v kasínu nacházelo celkem 86 výherních automatů, z toho 11 starších automatů s ovocem, 4 automaty jsou na evropskou měnu, 69 automatů s dotykovým displejem a možností výběru hry (viz Příloha 4,5) a dvě elektronické rulety, každá pro pět hrajících hráčů.

Hlavní změna ve vybavení kasína oproti roku 2006 je, že už v kasínu není velký automat na výherní kostky, kde mohlo hrát až pět hráčů najednou. Na místo kostek přibyly moderní výherní automaty s dotykovým displejem a širokou nabídkou výběru her, které popisují v příloze 4. Další velkou změnou oproti roku 2006 jsou výherní automaty na eura.

5.4.2 Komparace rozhovoru z obsluhou kasína

V roce 2006 jsem obsluze kasína položil pět následujících otázek, na které jsem dostal tyto odpovědi:

1. Vyhrává hodně lidí hrajících na výherních automatech?

Ne, vyhrává jen velmi malý zlomek lidí a především se jedná o hráče, kteří hrají za malé částky, třeba za sto korun českých. Vyhrají-li dvě nebo tři sta korun, výhru si vyberou. Avšak i tito hráči se často vracejí.

2. Chodí do kasína stejní hráči během dne vícekrát?

Ano, mnohdy tady sedí stejní hráči u jednoho nebo více automatů celý den a když odejdou, třeba protože jim došli peníze, tak se vracejí znovu hrát ještě ten stejný den.

3. Odcházejí hráči po vyplacení výhry z kasína, nebo zkoušejí hrát na jiných automatech?

Ve většině případů po vyplacení peněz zkouší hráč vyhrát i na jiném automatu. Skoro vždy, když člověk začne hrát a vyhrává, tak touží po stále větší výhře a nakonec prohraje.

4. Zkouší hrát v kasínu také hráči mladší 18 let?

Ano zkouší to, denně vyhodím okolo pěti mladistvých, někteří však přicházejí a zkoušejí hrát opakovaně.

5. Slouží kasíno pouze pro hraní na výherních automatech?

Ne, neslouží. Prostory kasína jsou mnohdy vítaným místem určitých pochybných lidí, kteří zde nabízejí různé věci, především mobilní telefony, hodinky, digitální fotoaparáty, ale i třeba značkové oblečení za výhodné ceny. Rychle je zde prodají a hlavně dostanou hned peníze. Tyto nabízené věci však nemají vždy legální původ.

V roce 2009 jsem položil obsluze kasína také pět otázek, které souvisejí s časovým posunem od roku 2006 (viz Kapitola 5.2).

Při komparaci odpovědí z rozhovoru vyplývá, že za poslední tři roky se kasíno zaměřilo hlavně na hráče, kteří mají více peněz. Tomuto trendu odpovídá také vybavení kasína modernějšími výherními automaty, na kterých lze hrát za velké peníze. Samozřejmě také tyto modernější výherní automaty lákají možností vysoké výhry, a to až jeden milion korun českých na jedno otočení čili jednu sázku. Strategie kasína je tedy zaměřená se na movitější hráče, ať už to jsou ženy či muži. Tomu je také přizpůsobeno, že si každý hráč může vzít ke hře zdarma chlebičky, které jsou v chladícím boxu u výherních automatů a ti hráči, kteří v kasínu hrají za velké peníze mají dokonce zdarma veškeré občerstvení včetně alkoholu. Snaha kasína orientovat se více na ekonomicky silnější hráče než tomu bylo v roce 2006 má také za příčinu, jak z rozhovoru vyplývá, že už tolik kasíno nenavštěvují většinou pouliční kapsáři, pro které bylo v minulosti kasíno vítaným místem, kde mohli rychle zpeněžit své mnohdy kradené věci.

5.4.3 Komparace pozorování skupin patologických hráčů

V roce 2006 jsem navštěvoval skupiny patologických hráčů v Psychiatrické léčebně Bohnice, a to každou středu v 16:30. Na skupinách bylo vždy okolo 25 až 30 zúčastněných. Program skupiny se odvíjel od problémů, kvůli kterým lidé na skupiny docházeli. Pokud přišel někdo z nechráněného prostředí, protože zrovna prodělal recidivu, tak se na skupině probíraly důvody recidivy a zda to hráči něco přineslo, že si zahrál. Pakliže nikdo recidivu v danou skupinu neprodělal, vedla se skupina v duchu

prevence vůči hazardnímu hraní a stálého opakování, proč je dobré abstinovat a udržovat si odstup od hazardního hraní. Mnohdy se také probíraly příklady, které lze vykonávat místo času stráveného před výherním automatem, jako například sport, procházky, věnování se rodině atd.

V roce 2009 jsem navštěvoval skupiny patologických hráčů v Psychiatrické léčebně Bohnice, a to rovněž každou středu v 16:30. Skupiny probíhaly ve stejném pojetí jako v roce 2006.

Při komparaci pozorování skupin patologických hráčů je vidět minimální změna v časovém odstupu tří let. Skupiny mají stále stejnou funkci, a to odstrašující od hazardního hraní, preventivní a také motivující k překonání závislosti na výherních automatech a udržení si abstinence. Nesetkal jsem se také s žádnou ženou docházející na skupiny patologických hráčů za účelem uvědomování si vlastního problému a odvykání si ze závislosti na výherních automatech, stejně jako v roce 2006. Změnu jsem však pozoroval ve větším počtu doprovodu a absolvování skupin rodinnými příslušníky hráčů. Tato skutečnost má určitě pozitivní vliv pro úspěšnější léčbu.

6 Diskuze

Realizovaná práce nebyla od počátku úplně snadná. Asi největší změna od roku 2006 byla ta, že došlo k velkému posunu dopředu ve vývoji techniky výherních automatů, čemuž jsem se musel přizpůsobit. Nějakou dobu trvalo, než jsem pochopil novější automaty s možností širokého výběru her.

Díky komparaci pozorování v kasínu s rokem 2006 byl výběr kasína určen dopředu. Jednalo se tedy o stejné kasíno jako v roce 2006. Jak jsem již uvedl, kasíno má dobrou dostupnost díky své poloze na Václavském náměstí. V roce 2006 jsem se dlouhou dobu rozhodoval a váhal jsem, zda si mám vybrat kasíno s dobrou dostupností nebo nějakou menší hernu na odlehlejších místě. Nakonec jsem se rozhodl pro větší kasíno s dobrou dostupností. Domníval jsem se, že hodně frekventované místo je lepší, než nějaká malá herna v zapadlé uličce. Ve větším kasínu se člověk snáze ztratí a hlavně si ho nikdo nevšimá, jako tomu může být v malých hernách. V kasínu nelze pouze postávat, ale člověk musí hrát, jinak ho obsluha vykáže, na což jsem byl párkrát upozorněn i já. Mnohdy stačilo popojít o kus dál nebo jen držet v ruce peníze a zase se po nějakém čase vrátit a pokračovat v pozorování. Tato možnost by v menší herně nebyla. Značná velikost kasína mi však neumožňovala přehled o všech hráčích a jejich možných výhrách, což jsem vyřešil rozhovorem s obsluhou kasína.

Myslím si, že také určení tří denních hodin, ve kterých jsem počty hráčů v kasínu zaznamenával a odůvodnil je ve sběru dat, jsou opodstatněné. Doba čtyř týdnů, kdy jsem tyto informace zapisoval do předem připravených tabulek, je dle mého názoru dostačující a ukazuje tak nezkreslenou návštěvnost hráčů v kasínu. Mohlo se stát, že kasíno navštěvovalo více hráčů v hodinách, kdy jsem tam nebyl, ale tuto domněnku jsem se snažil minimalizovat faktem, že jsem v kasínu zůstal vždy minimálně půl hodiny až hodinu. Provádět pozorování po celý den, a získat tak přehled všech hráčů, kteří ten den kasíno navštívili by bylo velmi časově náročné a myslím si téměř nerealizovatelné, protože bych musel celou dobu hrát, aby mne z kasína nevykázali.

Zaznamenávání počtu hráčů do předem připravených tabulek jsem prováděl v roce 2006 v měsíci květnu a v roce 2009 v měsíci únoru. Pozorování ve stejném měsíci květnu, jako v roce 2006, jsem nemohl realizovat kvůli pracovnímu vytížení. Nemyslím si však, že by to mělo vliv na výsledky. Domnívám se, že žádné roční období nemá vliv na počty hráčů v kasínu, a to hlavně díky síle závislosti, která táhne

hráče k výhernímu automatu za každého počasí a ročního období. Dle Kohouta (2000), je nutné, aby si všichni lidé uvědomili jednu důležitou skutečnost, a to, že člověk, který je závislý na hracích automatech, je ochoten pro svou drogu udělat cokoli. Je schopen udělat věci, které by za normálních okolností neudělal. V danou chvíli to totiž není on, je to úplně jiný člověk. Vidí před sebou jen tu svou drogu. Celkově jsem tedy přesvědčen, že zpracované informace ukazují reálný pohled na problematiku patologického hráčství, přestože nebyly prováděny ve stejném měsíci jako v roce 2006.

Z výsledků vyplývá, že hypotéza č. 1, ve které předpokládáme, že se patologické hráčství týká alespoň 15% žen, se potvrdila. Tuto hypotézu jsem stanovil na základě faktu, který mi vyšel v roce 2006. Tehdy jsem si stanovil hypotézu, že počet hrajících žen v kasínu během čtyř týdnů, kdy jsem zaznamenával počty hráčů do tabulek, bude alespoň 20%. Z výsledků se ukázalo, že zastoupení žen v roce 2006 bylo 10 %. Hypotéza se tedy nepotvrdila. Vycházejíc z této skutečnosti, jsem si pro rok 2009 stanovil stejnou hypotézu, ale s 15% zastoupením hrajících žen v kasínu. Tato hypotéza se potvrdila téměř přesně. Zastoupení hrajících žen v kasínu po dobu čtyř týdnů bylo 14,73%. Tedy ze 380 hráčů bylo 56 žen. Z těchto výsledků vyplývá, že počet hrajících žen od roku 2006 vzrostl o 5%. Jak uvádí Nešpor (1999), v padesátých letech byla u nás žena závislá na alkoholu vzácností. Dnes žen s tímto problémem velmi přibýlo. Nejen alkoholu, ale i patologickému hráčství propadá stále zvyšující se počet žen. Dále zmiňuje Nešpor (2000), že ženy bývají zpravidla ve vztahu k návykovým látkám a jiným rizikům, jako je hazardní hra, zpravidla zdrženlivější a opatrnější. Tak lze vysvětlit jejich relativně menší počet v porovnání s muži. Žen s návykovými problémy ale přibývá podstatně rychleji, než je tomu u mužů.

U hypotézy č. 2, jsem předpokládal, že se do vybraného kasína opakovaně vracejí stejní hráči jako v roce 2006. Hypotézu jsem volil na základě prostudování odborné literatury a faktu, že patologické hráčství je silná závislost. Dle Nešpora (2000) se jedná o silnou touhu nebo pocit puzení opakovaně užít látku (craving, bažení). Zajímalo mne tedy, zda i s odstupem tří let budou kasína navštěvovat stále stejní hráči jako v roce 2006. Odpověď na tuto hypotézu jsem získal při rozhovoru s obsluhou kasína. Tato hypotéza se při rozhovoru potvrdila jako správná, avšak dozvěděl jsem se také, že se hráči v kasínu rychleji mění oproti roku 2006. Rychlejší fluktuace hráčů je zapříčiněna velkým posunem ve vývoji a modernizaci techniky výherních automatů. Tento posun ve vývoji techniky dopředu klade na hráče vyšší nároky ve smyslu možností vyšších sázek, které jsou podporovány možnostmi vysoké

výhry. Hráč tak rychleji propadne závislosti na hře a tudíž také rychleji prohraje všechny peníze, což je strategie kasína. Proto se do kasína vrací stejní hráči jako v roce 2006, ale není jich mnoho.

Naopak hypotéza č. 3 předpokládající, že počet hráčů navštěvujících kasíno v roce 2009 bude o 20% vyšší než v roce 2006, se nepotvrdila jako správná. Tuto hypotézu jsem volil z přesvědčení, že stále více lidí propadá hazardnímu hraní, také kvůli narůstajícímu počtu heren, jak uvádí Nešpor (2000). Počet hráčů v pozorovaném období byl téměř stejný jako v roce 2006. Přesný počet všech hráčů navštěvujících kasíno po dobu pozorování v roce 2006 byl 378 hráčů a v roce 2009 to bylo 380 hráčů. Skutečnost, že počet hráčů nenarůstá, je dle mého názoru z velké části zapříčiněna zvyšováním finančních nároků na hráče. Z rozhovoru s obsluhou kasína vyplývá, že kasíno už nenavštěvují hráči jako v roce 2006, kteří měli u sebe sto korun českých a hráli tam jednu otočku za dvě koruny. Nyní kasíno navštěvují převážně hráči, kteří mají více peněz a nebojí se riskovat. Hrají za nejvyšší možné sázky, čím také zvyšují možnost výhry. Tito hráči jsou vítanými hosty, protože většinou prohrají všechny své peníze, se kterými do kasína přišli a mnohdy si ještě chodí vybírat peníze, aby mohli ve hře dál pokračovat. Domnívám se, že tohle je jedna z hlavních strategií kasína a posun ve vývoji hazardního hraní od roku 2006. Kasíno se nezaměřuje na všechny hráče, jako tomu bylo v roce 2006, ale na ty bohatší hráče, kteří tam nechají více peněz. To může být hlavní příčina téměř stejného počtu hráčů jako v roce 2006, avšak tito hráči mohou v kasínu prohrát mnohem více peněz než stejný počet hráčů v roce 2006.

7 Závěr

Cílem práce je podat aktuální přehled o patologickém hráčství v České republice na výherních automatech. Vzhledem k tomu, že jsem nenašel žádné hlubší studie zabývající se touto problematikou v posledních letech, ale pouze alarmující čísla o počtu přibývajících heren a kasín v našich městech, nebylo možné tento zvětšující se problém porovnat s podobným výzkumem. Proto jsem se zaměřil na pozorování stejného kasína a skupin patologických hráčů a také jsem pokládal otázky stejnému člověku z obsluhy kasína, jako tomu bylo v roce 2006. Mohl jsem tak provést srovnání výsledků z let 2006 a 2009. Tato srovnání nám ukázala stále rostoucí počet hrajících žen v kasínu a také velký posun ve vývoji výherních automatů za účelem vylákat z hráče co nejvíce peněz a tudíž rychleji propadnout hazardní hře. Domníval jsem se, že práce pro mne bude jednodušší v tom směru, že už jsem prostředí kasína a skupin patologických hráčů znal z roku 2006, ale ne vždy tomu tak bylo. Mnohdy jsem byl hodně překvapen velkým počtem hrajících žen v kasínu a také výpověďmi patologických hráčů na skupinách, kteří popisovali, jak si zničili život, když propadli hazardnímu hraní. Často jsem jel přímo z kasína na skupinu patologických hráčů a po skončení skupiny jsem se vrátil zpět do kasína. Bylo nesmírně zajímavé vidět za jedno odpoledne hráče v kasínu a poté lidi na skupinách, kteří se snaží se svým problémem bojovat. Přítomnost na skupinách považuji za velký přínos, protože teprve tam si člověk uvědomí a pozná, jaké škody, mnohdy nevratné, může patologické hraní způsobit.

Během studia tohoto problému jsem došel k poznání, že zkušenosti s patologickým hraním, ať už přímo či nepřímo, zasahují do života většiny lidí, se kterými jsem třeba i náhodně na toto téma diskutoval. Pět lidí už mne také kontaktovalo nebo přímo navštívilo, abych s nimi na téma závislosti na výherních automatech pohovořil. Nebyli to lidé, kteří sami hrají, ale většinou partneři patologických hráčů, kterým tento problém pomalu, ale jistě ničí život. Často se mě ptali, proč se tomu tak děje, proč se najednou jejich partner změnil, je podrážděný, uzavřený, chodí pozdě domů, když byl ještě před nedávnem tak hodný a spolehlivý.

Rád bych pokračoval ve svém budoucím životě v pomoci lidem, kteří podlehli a dostali se do bludného kruhu hazardního hraní. Díky této práci si dostatečně uvědomuji následky a zlo pramenící z hraní na výherních automatech. Prevence je na našem území opomíjena. Řekl bych, že není téměř žádná. Problém hazardního hraní

proto narůstá do obrovských rozměrů. Jak uvádí Chýmal (1999), je třeba upozornit, že chorobné hráčství je stále ještě opomíjeno v oblasti širší osvěty a systematické práce na jeho zvládnutí. Zatímco v zahraničí se důsledným dozorem a striktními regulacemi snaží předcházet vzniku závislosti na hazardních hrách, což je ve výsledku levnější, u nás jednáme přesně opačně, a proto se hazardu nebývá daří.

Na závěr této práce uvedu vlastní poznatek, docílený během pozorování skupin patologických hráčů, kde jsem poznal možné chování lidí závislých na výherních automatech. Došel jsem k vlastnímu přesvědčení, jak vyvrátit, nebo potvrdit domněnku, že mně blízká osoba je patologický hráč. Považuji za velice účinné, kdyby rodina, blízcí nebo přátelé mající podezření, že jejich partner nebo rodič je závislý na výherních automatech, protože je často podrážděný, chodí pozdě domů, často nemá peníze, atd., se snažili tohoto člověka vytrhnout z běžného života. Vzali ho třeba na dovolenou, několikadenní výlet, na týden k rodičům, kde ho budou mít pod stálým dohledem a hlavně nebude mít přístup k automatům, čili nebude moci hrát. To by znamenalo, že nebude uspokojovat touhu po hře. Pokud by se jednalo o patologického hráče, tak by vykazoval mnohé z příznaků popisované v literatuře. Ze začátku pobytu v odloučení by byl hráč hodně nervózní, že nemůže uspokojit touhu po hře a jít si zahrát, nebavil by se ve společnosti protože by stále myslel na hru, byl by podrážděný, atd. V tomto případě se dá, dle mého názoru snadno rozpoznat, zda se jedná o patologického hráče či nikoliv.

Podobně jako ve sportu, i při překonávání patologického hráčství je užitečné si udržovat kondici (Nešpor, 1999).

8 Seznam literatury

1. American Psychiatric Association: *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*, (3rd Ed., revise). Washington, American Psychiatric Association, 1987.
2. BLAHUŠ, P. *Vybrané stati z metodologie vědy*: určeno pro posluchače fakulty tělesné výchovy a sportu a pedagogické fakulty. Praha: Univerzita Karlova, 1986. SPN.
3. FROUZOVÁ, M. *Gambling*. 1. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997. 23 s. ISBN 80-7071-078-0.
4. HONZÁK, R. *Strach, tréma, úzkost a jak je zvládat*. 1.vyd. Praha: Maxdorf, 1995. 70 s. ISBN 80-85800-05-5.
5. CHÝMAL, M. *Jak jsem si dal automat*. 1. vyd. Olomouc: Alda, 1999. 78 s. ISBN 80-85600-75-7.
6. KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 2*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 343 s. ISBN 80-86734-05-6.
7. KOHOUT, P. *Jsem hazardní hráč aneb Zpověď gamblera*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2000. 78 s. ISBN 80-7169-958-6.
8. LORENZ, V. C.: Family dynamics of pathological gamblers. In: T.Galski (Ed.). *The handbook of pathological gambling*. Springfield, IL: Charles C. Thomas Publisher, 1987.
9. KRAUS, J., PETRÁČKOVÁ, V. a kol. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
10. MARHOUNOVÁ, J., NEŠPOR, K. *Alkoholici, fetišáci a gambleři*. 1. vyd. Praha: Empatie, 1995. 110 s. ISBN 80-901618-9-8.
11. NEŠPOR, K. *Hazardní hra jako nemoc*. 1. vyd. Ostrava: Nakladatelství Aleny Krtilové, 1994. 145 s. ISBN - .
12. NEŠPOR, K. *Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou*. 2. vyd. Praha: Sportpropag, 1999. 107 s. ISBN - .
13. NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 152 s. ISBN 80-7178-432-X.
14. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*. 1. vyd. Praha: Sportpropag, 1993. 144 s. ISBN-

15. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Bažení(craving). Společný rys mnoha závislostí a způsoby zvládnání*. 1. vyd. Praha: Sportpropag, 1999. 80 s. ISBN-
16. NEŠPOR, K., DVOŘÁK, V. *Prevence trestné činnosti související s návykovými látkami*. 1. vyd. Praha: Armex, 1998. 98 s. ISBN 80-902283-9-9.
17. NIGEL, C. BENSON, BORIN VAN LOON. *Psychoterapie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 176 s. ISBN 80-7367-005-4.
18. NEŠPOR, K., PERNICOVÁ, H., CSÉMY, L. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. 110 s. ISBN 80-7178-299-8.
19. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami*. 3. vyd. Praha: Státní zdravotní ústav, 1999. 53 s. ISBN 80-7071-123-X.
20. RIESEL, P. *Lesk a bída drog*. 1. vyd. Olomouc: Votobia, 1999. 94 s. ISBN 80-7198-348-9.
21. SHAFFER, H. J.: Conceptual crisis in the addiction: The role of models in the field of compulsive gambling. In: *Compulsive gambling. Theory, research, and practice*, Lexington, MA: Lexington Books. 1989.
22. SMEKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*. 1. vyd. Praha: Barrister & Principal, 2002. 360 s. ISBN 80-85947-80-3.
23. STEIN, S. A.: A development approach to understanding compulsive gambling behavior. In: *Compulsive gambling. Theory, research, and practice*, Lexington, MA: Lexington Books. 1989.
24. SÝKOROVÁ, M. Diplomová práce: *Vliv kinezioterapie při léčbě závislých*. Duben 2004. 200 s.
25. ŠEDIVÝ, V., VÁLKOVÁ H., *Lidé, alkohol, drogy*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1988. 160 s. ISBN 28-049-88.

Další zdroje

1. *Hazard kvete, automaty vyhrály 50 miliard.* [online]. 2006 [cit. 17. 6. 2006]. Dostupné z: <http://www.aktualne.centrum.cz/hledani.phtml?q=hazard+kvete>
2. NEŠPOR, K. *Porážíme Němce – v hazardu.* [online]. 2006 [cit. 16. 4. 2006]. Dostupné z: [:http://www.aktualne.centrum.cz/hledani.phtml?q=porazime+nemce+v+hazardu](http://www.aktualne.centrum.cz/hledani.phtml?q=porazime+nemce+v+hazardu)
3. NEŠPOR, K. *Psychoterapie patologického hráčství.* [online]. 2002 [cit. 18. 5. 2006]. Dostupné z: <http://www.obchod.portal.cz/scripts/detail.asp?id=1082>
4. *Patologické hráčství.* [online]. 2000 [cit. 28. 6. 2006]. Dostupné z: http://www.zdrava-rodina.cz/med/med1100/med1100_35.html
5. *V Praze je nejvíc hracích automatů.* [online]. 2006 [cit. 8. 5. 2006]. Dostupné z: <http://www.ct24.cz/vysilani/?datum=2006-05-08>
6. *Stát přitvrdí vůči hazardu, chystá kontroly heren.* [online]. 2009 [cit. 10. 3. 2009]. Dostupné z: http://www.hn.ihned.cz/c3-33900620-500000_d-stat-pritvrdi-vuci-hazardu-chysta-kontroly-heren

9 Přílohy

Seznam příloh:

Příloha 1: týdenní tabulky pro zaznamenávání počtu hráčů v kasínu v jednotlivých denních hodinách.

Příloha 2: popis výherního automatu s ovocem.

Příloha 3: fotografie výherního automatu s ovocem.

Příloha 4: popis výherního automatu s dotykovým displejem a možností výběru hry.

Příloha 5: fotografie výherního automatu s dotykovým displejem a možností výběru hry.

Příloha 6: fotografie hrající ženy na výherním automatu s aktuálním počtem heren v našich městech.

Příloha 1:

Týdenní tabulky pro zaznamenávání počtu hráčů v kasínu v jednotlivých denních hodinách.

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po												
Út												
St												
Čt												
Pá												
So												

	1.týden			2.týden			3.týden			4.týden		
	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.	10hod.	15hod.	21hod.
Po												
Út												
St												
Čt												
Pá												
So												

Příloha 2:

Popis výherního automatu s ovocem.

Výherní automat s ovocem je nejvíce rozšířený automat v našich kasínech a hernách. Tento automat, stejně jako další elektronické mechanismy, prošel značným vývojem. Ještě před pár lety bylo možné na většině těchto automatů, pokud si chtěl člověk zahrát, vkládat pouze mince v hodnotě 2, 5, 10 Kč a nejvyšší možná výhra při maximální sázce na jedno otočení činila pět tisíc korun českých.

Dnes je situace jiná a do většiny těchto automatů se mohou vkládat pouze papírové peníze v hodnotě 100, 200, 500 a 1000 Kč. Nejvyšší možná výhra při maximální sázce na jedno otočení činí 50 tisíc korun českých. Pakliže vložíme do automatu peníze za úmyslem hry a tedy v očekávání možné výhry, automat nás přivítá většinou anglicky mluvící frází ve smyslu „vítejte do hry“ nebo se pouze rozsvítí a na spodním displeji automatu se objeví náš vklad. Nyní dostaneme možnost volby za kolik korun budeme hrát jednu otočku (u starších, již zmiňovaných automatů byla jedna otočka minimálně za dvě koruny, u novějších je minimální otočka možná za pět korun). Otáčí se vždy tři na sobě nezávislé bubny s obrázky a výsledný pohled na obrazovku automatu po dokončení jedné otočky je, že vidíme devět obrázků ve třech řadách. Tento automat má mnoho tlačítek a jedno z nich s nápisem vsadit znamená, že si na každou otočku můžeme měnit vklad, za který budeme otočku hrát, a to až do výše padesáti korun. Samozřejmě výše vkladu nemůže převyšovat suma na spodním displeji automatu, kterou jsme do něj vložili, popř. vyhráli. Tento vklad navyšujeme o pět korun vždy jedním zmáčknutím tlačítka „vsadit“. Takže např. po trojitém zmáčknutí tlačítka „vsadit“ budu hrát za dvacet korun jednu otočku. Hraní zahajují zmáčknutím tlačítka „start“.

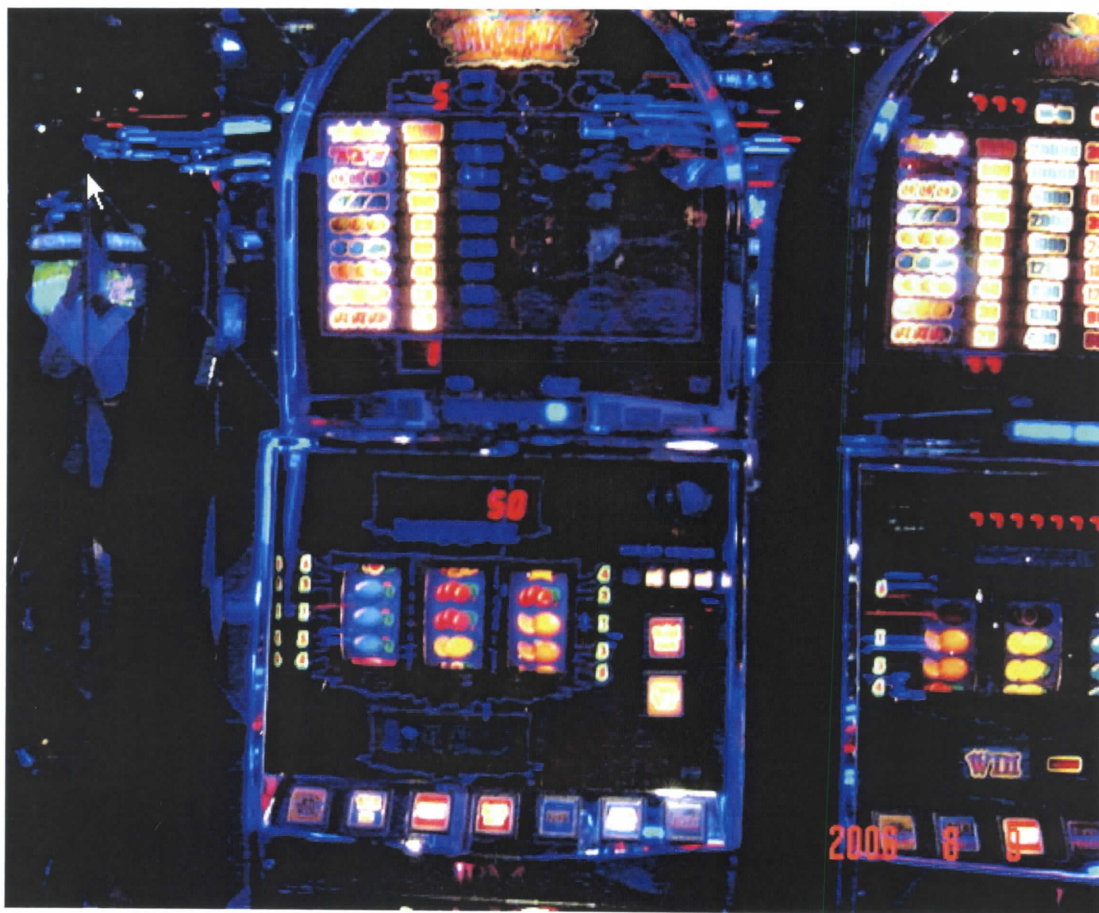
Nyní se dostaneme k možnosti, že nám tzv. přijdou tři stejné obrázky (pomeranče, melouny, švestky, třešničky atd., až po ty nejvyšší, a to jsou tři hvězdy nebo tři sedmičky). Tyto tři stejné obrázky nám musejí přijít v řadě, buď ve vodorovné nebo úhlopříčné, nikoliv svislé. Na každém automatu je nakreslena výhra za tři stejné obrázky. Tato výhra se navyšuje při každém zvýšení sázky na jednu otočku. Navýšení výhry je zpravidla o základní výhru, pokud tomu není jinak nakresleno na automatu. Například, jsou-li tři pomeranče ohodnoceny na čtyřicet korun v základní sázce pěti korun na jednu otočku a přijdou mi tři pomeranče při otočce za dvacet korun, tak se mi na displej automatu připíše částka 160 Kč. Tato výhra se nám připíše na horní displej. Většina automatů má dva displeje, spodní pro námi vloženou částku a horní pro námi

vyhranou částku během hry. Pokud hráč vyhraje, čímž se mu připíše výhra na horní displej, přichází na řadu další možnost sázku na jednu otočku zvyšovat až do maximální možné sázky, která činí 50+200 Kč. V tomto případě se částka 50 korun odečítá z peněz, které jsme do automatu vložili a částka 200 korun z částky vyhrané. V takovém případě, přijdou-li nám tři hvězdy ve vodorovné nebo úhlopříčné řadě, vyhráváme částku nejvyšší, padesát tisíc korun na jedno otočení. Tři hvězdy jsou totiž při základní hře za pět korun ohodnoceny výhrou tisíc korun českých. Hra za 50+200 Kč je tedy padesátinásobek základní sázky, a pokud v tomto případě přijdou tři hvězdy, dostaneme se na již zmiňovanou sumu.

Nutno na závěr dodat, že typů výherních automatů je opravdu mnoho a s tím i mnoho možností výběru nastavení jednotlivých her.

Příloha 3:

Fotografie výherního automatu s ovocem.

Příloha 4:

Popis výherního automatu s dotykovým displejem a možností výběru hry.

Tento typ výherního automatu je v poslední době nejvíce zastoupený výherní automat v kasínech. Automat má dotykový displej, na kterém si hráč vybere danou hru, kterou chce hrát. Nabídka je široká, a to od šesti do devíti druhů her. Hráč si může vybrat zda chce hrát kostky, karty, poker nebo klasické obrázky s ovocem. Tuto možnost výběru hry dostane hráč po zasunutí papírové bankovky do automatu.

Minimální vložená bankovka je jedno sto korun českých a maximální bankovka je 1000 korun českých. Hrací automat nás přivítá do hry většinou anglickou frází a poté si hráč volí výši sázky na jednu otočku. Výše sázky je limitována částkou 2500 Kč. Vždy, když hráč nastaví vyšší či nižší sázku za jednu otočku, rozsvítí se nahoře nad hracím displejem možnost maximální možné výhry za nastavenou sázku. To proto, aby byl hráč motivován. Pokud by vyhrál za nižší sázku menší výhru, aby viděl kolik by vyhrál, kdyby více riskoval a hrál za více peněz. Je to strategie výrobců výherních automatů lákat hráče na co nejvyšší výhry, a nutit je tak riskovat a hrát za velké peníze.

Princip samotné hry spočívá v tom, že se na displeji otáčí pět bubnů, které nejsou na sobě závislé. Z každého bubnu jsou vidět po dokončení jedné otočky tři obrázky. Jak jsem již popsal na začátku obrázky si volí hráč sám, tudíž tam mohou být obrázky kostek, karet či oblíbeného ovoce. Výsledný pohled na výherní automat po dokončení jedné otočky je, že vidíme tři obrázky pod sebou v pěti řadách vedle sebe, tzn. celkem 15 obrázků. Hlavní posun možnosti tohoto druhu výherního automatu oproti těm starším spočívá v širší nabídce sázky a také vyšší možnosti výhry. Hráč potřebuje chytit po dokončení otočky alespoň tři stejné obrázky a nejlépe pět stejných obrázků. Tady se naskytuje možnost volby pro hráče a taky zásadní posun ve vývoji a zdokonalování nabídky sázek na tomto automatu. Hráč si totiž sám může zvolit před začátkem každé otočky, v jakém postavení bude chytat alespoň tři obrázky po dokončení jedné otočky. Může si navolit, že bude chytat obrázky v postavení vedle sebe, nad sebou, uhlopříčně nebo v kombinaci. Těchto kombinací je deset. V tom je zásadní posun oproti starším výherním automatům, kde bylo možností na výhru jen pět. Samozřejmě čím více možností kombinací na výhru si hráč navolí, tím má také vyšší pravděpodobnost úspěchu výhry a tím více zaplatí za jednu otočku. Jak jsem již uvedl, maximální možná sázka je 2500 korun českých, a pokud by přišlo hráči po dokončení jedné otočky pět obrázků vedle sebe, může vyhrát jeden milion korun

českých. Podotýkám, že také záleží jaké obrázky přijdou. Na každém výherním automatu jsou nakresleny jednotlivé obrázky a ohodnoceny. Uvedeme-li příklad na obrázcích s ovocem, tak při chycení tří švestek vedle sebe v základní sázce 10 korun českých vyhrájeme 80 korun českých. Pokud nám přijdou tři melouny vedle sebe, tak už vyhrájeme 160 korun českých.

Příloha 5:

Fotografie výherního automatu s dotykovým displejem a možností výběru hry.

Příloha 6:

Fotografie hrající ženy na výherním automatu s aktuálním počtem heren v našich městech.

Největší koncentrace herních zařízení povolených státům
(počty míst ve vybraných městech)

Brno	2783
Ostrava	2238
Praha 4	1207
Zlín	1056
Praha 1	1013
Pízeň	856
Liberec	585
Praha 10	470
Cheb	466
Karviná	330

Největší hráči

Kurzové sázky
Sazka
Tipsport
Fortuna
Synot tip
Chance

Kasína
American Chance Casinos a.s.
Amro a.s.
Casino Millennium a. s.
Casino 777 a.s.
Czech Casinos a. s.
Paradise Casino Admirál a.s.
VIP Club a.s.

STATISTIKA KE 30.10.2010